

284526

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

**ANABABALARIN ÇOCUKLARA
KARŞI TUTUMLARI VE ÇOCUKTAKİ
DAVRANIŞ PROBLEMLERİ**

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

BİLİM UZMANLIĞI TEZİ

Sibel GÜNEYSU

ANKARA - 1982

104

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

ANABABALARIN ÇOCUKLARINA
KARŞI TUTUMLARI VE ÇOCUKLARDAKİ
DAVRANIŞ PROBLEMLERİ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ PROGRAMI
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ

SİBEL GÜNEYSU

REHBER ÖĞRETİM ÜYESİ
Dr. DUYAN DABANLI

ANKARA-1982

T E Ő E K K Ü R

Bu araştırmanın planlanması ve yürütülmesi sırasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Program Koordinatörü Hocam Prof. Dr. Őule BİLİR'e, Rehber Hocam Dr. Duyan DABANLIYA ve Sayın Hocam Doç. Meziyet ARI'ya, İstatistiksel değerlendirmelerde yardımcı olan H.Ü. Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Bilimleri Mühendisliği Bölümü Araştırma Görevlisi Sayın Mehmet AKSAYAN'a, araştırma grubu olarak seçtiğim ilkokullarda veri toplama olanağı sağlayan Sayın İdarecilere, Öğretmenlere ve çocuklara ve daktilo ve baskı işlerinde tüm emeği geçenlere teşekkürü borç bilirim.

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa No</u>
GİRİŞ.....	1
KONUyla İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	20
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	26
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	28
BULGULAR.....	37
TARTIŞMA.....	85
SONUÇ.....	92
ÖNERİLER.....	96
ÖZET.....	97
KAYNAKLAR.....	100
EKLER.....	

G İ R İ Ő

Anababaların ocuğun geliŐimindeki önemi bugün herkes tarafından bilinmektedir. Çocuğun toplumsallaŐmasına katkıda bulunan birçok toplumsal etmen arasında en belirgin önemi ailenin taŐimasının nedeni, aile üyelerinin sosyal geliŐimde çok kritik olan ilk yıllarda çocuğun sahip olduğu ilk ve çoğu zaman tek toplumsal temas olmasıdır (1).

ocuk yetiŐtirmenin ayrıntıları ve bu konuda anababanın aldığı kararlar üzerine pekçok yazı yazılmıŐ, anababaya sayısız öğütler verilmiştir. Bunlar faydalı olsalar bile, çoğu kez kimsenin önem vermediği boş öğütler olarak kalma durumundadırlar. Çocuklar arasındaki büyük kişisel farklılıklar gözönüne alındığında, ocuk yetiştirmede, bütün çocuklar için geçerli bir reçete verilemez. Ayrıca böyle bir reçete, "uzmanların" kişisel n yargılarını ya da toplumdaki gelenekleri yansıtan bir doktrin görünümünde olabilir.

KuŐkusuz anababanın rolü, yalnız bir dizi eylemden ibaret değildir. İnsan olarak nitelikleri ve bireysel özellikleri, anababa olarak baŐarılarında önemli bir ağırlık taŐı- maktadır. Shirley (1941) anne davranış ve kiŐilięinin çocuğun bakımı ile ilgili her aŐamada, yıkanması ve giydirilmesi gibi konularda bile, etkili olduğunu öne sürmektedir. Fakat önemli olan yalnızca annenin kişiliği de değildir. Babanın kişiliği de çocuğun yetiŐmesinde önemli rol oynar (2).

Çocuğun özellikleri de anababa davranışlarını etkilemektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, çocuklar, daha doğumlarından başlayarak kişilik özellikleri gösterirler. Özdeş ikizlerin biri bile en başından beri diğerinden daha aç, daha yapılı olma ve daha çok ilgi isteme gibi niteliksel farklılıklar gösterebilir (Burlingham 1952).

Annenin kişiliği ve karakter yapısı ne olursa olsun, gözüpek bir bebeğe davranışı ile zayıf-narin ve hassas bir bebeğe karşı davranışı arasında, ister istemez, büyük fark olacaktır. Erkek çocuklar kız çocuklardan daha huzursuz olduklarından, anne bakımını daha çok sağlamaya eğilimlidirler (Moss, 1967). Bu konuyu tartışırken Coleman, Kris ve Provence (1953), annesinden büyük sevgi gören, okşanan bir çocuğun, bu nimetlerden yararlanmayan bir başka çocuktan büsbütün değişik davranışlara sahip olacağını söylemektedirler (1,2,3).

Anababalar çocuğun davranışlarını ödül, cezalandırma, model olma ve diğer davranışlar aracılığıyla biçimlendirirler. Bu mekanizmaların her biri şu şekilde açıklanabilir:

Eğer anababanın bakımı, kabul etme ve övgü genellikle olduğu gibi çocuk için değerli ise, seçilmiş tepkileri kurmak ve korumak için ödül olarak kullanılabilir. 2-3 yaş çocuğunun ilk vokalizasyonları ve ilk konuşmaları genel olarak, yetişkinler tarafından övgü ve tasdikle ödüllendirilir. Yetişkinlerin bu tepkileri dialoğun gelişimini sağlamakta teşvik edici rol oynarlar. Ayakkabılarını bağladığı, çatalını doğru tuttuğu veya ismini doğru yazmayı öğrendiği için övülen 5 yaş çocuğu bu durumlarla kuvvetlendirilir.

Ceza davranış değişikliğini etkilemekte ikinci bir yöntemdir. Ceza ister dövme, ister reddetme tehditi veya amaçlardan yoksun bırakma olsun, sezinlenen ceza yoluyla genellenen kaygı genellikle istenilmeyen tepkinin yasaklanmasına ve birçok durumlarda kabul edilen bir etkinliğin eklenmesine yol açar. Altını ıslatmanın direkt saldırganlığın veya açık masturbasyonun yasaklanması kısmen orjinal olarak tepkiyi sağlayan uyarıcıya bağlı kaygıya bağlanabilir.

Anababalar davranışı aynı zamanda taklidi ve özdeşimi kolaylaştıran model olma ve açıklama yoluyla da etkilerler.

Bu mekanizmaların gelişimsel bir perspektifi vardır. Bebeğin davranışı bakım ve sevgi ödülü yoluyla biçimlendirilir, cezalandırma bir toplumsallaşma aracı olarak ilk defa 2. yılda ortaya çıkar ve model olma ve öğretim ilk olarak 3. yaşta önem kazanır.

Bir çocuğun gelişiminde en çok önemli olan anababa davranışlarını ve bu davranışların sahip olduğu etkileri ayırmak oldukça zordur. Öncelikle dövme sözel cezalandırma, öpme gibi çocuğu etkileyen özel anababa davranışları ve çoğunlukla reddetme, kabuletme, müsamahakarlık vb. diye adlandırılan daha soyut tutumlar arasında bir ayırım yapılmalıdır. Buna ilişkin 2. problem, anababa davranışının altında yatan tutumları kesin olarak belirlemenin her zaman mümkün olmayışdır. Onun davranışı olsa olsa tutumunun dolaylı bir yansıtmasıdır ve davranışla tutum arasında oldukça önemli bir açıklık vardır.

Anababanın reddetmesinin nasıl görünebileceğine ait bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir. Bunlar anababa davranışlarından reddetmeyi tanımlamanın zorluklarını ortaya koymaktadır.

1. Kuzey Norveç'in tecrit edilmiş kırsal bölgelerindeki anneler çocuklarını kapının girişini engellemiş durumda bulduklarında nadiren çekilmelerini söylerler. Anneler sadece sessiz olarak çocuğu kaldırır ve onu yerinde olmayan bir çift ayakkabıya gösterilen bir davranıştan farksız olarak yolun üstünden çekerler. Eğer bu Chicago'da orta sınıf bir annede gözlenmiş olsaydı Amerikalı bir psikolog böyle soğuk bir davranışı reddetme olarak değerlendirebilirlerdi. Fakat Norveç'in kırsal alanlarında bu davranış normaldir ve reddetme tutumunu yansıtmaz.

2. Eğitim görmemiş ve evli olmayan bir anne, akşam yemeğine vaktinde oturmayan 4 yaşındaki oğlunun yüzüne bir tokat atar. Annenin hareketlerinin şiddeti, bir gözlemcinin, annenin çocuğundan nefret ettiğini veya en azından onu sevmediği sonucunu çıkarmasına neden olur. Bununla birlikte, gözlemci tarafından yapılan bir araştırma esnasında anne çocuğuna baktığını ve sadece onun bir suçlu olarak büyüyeceğinden emin olmak istediğini söyler. Onu toplumsallaştırmak için fiziksel cezanın en etkili yol olduğuna kuvvetle inanmaktadır. Bu durumda onun davranışının nefretten çok sevgi ile güdüldüğü görülmektedir.

3. Bir işçi ailesinden 20 yaşındaki bir kız çocukluğunda yaşadığı şiddetli sınırlamalar ve cezalandırmaları

duygusalca anlatmakta ve bugünkü karakterine sahip olmasını sağladıkları için bugün anababasını takdir ettiğini eklemektedir. Şehrin bir başka kesiminde serbest çalışan bir yazarın 20 yaşındaki kızı ise çok müsamahakâr olduklarından şikayet ettiği anababasına olan nefretini belirtmektedir. Onların bu müdahale etmeyen tutumlarının kendine karşı ilgisizlik olarak yansıdığından emindir. Hangi anababa grubunun reddedici olduğunu kesin olarak söyleyebilir miyiz?

Bu örnekler "reddetme-itme" kelimesini çevreleyen kavramsal problemleri öne sürer. Yukarıdaki örneklerden kelimenin üç farklı anlamı olduğu açıktır. Anababanın davranışı, tutumu veya çocuğun inancı olması yönünden tanımlanabilir.

Anababa tutumu olarak reddetme çocuğun sevilmesi ve ona kızılması olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte hangi özel davranışların çeşitli yaşlarda bu tutumu daha çok yansıttığı açık değildir. Çocuğun bakım, sıcaklık ve rahat etme gereksinimlerinin ihmali açık ve doğrudan yapılan tenkitler ve çocuğa karşı öfke ifadeleri reddeden bir tutumun popüler ve hatta nedensel göstergeleridir. Fakat reddeden tutuma sahip bir anne bunu açıktan açığa göstermeyebilir ve reddedici bir tutumun daha gizli davranışsal göstergelerini nelerin oluşturduğuna dair genel bir fikir birliği yoktur. Üstelik reddetmiyen fakat çocuğu için yüksek standartlara sahip olan bir anne eğer çocuk bu standartları çiğnerse reddetme işaretleri gösterebilir.

Reddetme tutumu genellikle diğer ucu ekseriya kabul etme olarak adlandırılan bir boyutun bir ucu olarak varsayılır.

Reddetmede olduğu gibi kabul etmede farklı annelerde çeşitli ifadelerde bulunabilen bir tutumdur. Psikologlar çoğunlukla fiziksel sevginin annenin çocuğu kabul etmesinin açık bir ifadesi olduğunu varsayarlar, fakat bu varsayımın geçerliğine gölge düşürecek bazı nedenler vardır. Bebeklerine karşı düşmanca hislerinin farkında olan anneler suçlarını ve temeldeki kızgınlıklarının hatırlanmasıyla sağlanan kaygıyı azaltmak için şiddetli fiziksel sevgi gösterebilirler. Bazı anneler, onlar için iyi olmadığına inandıklarından ya da sevgi gösteren davranışı canlandıran cinsel birleşmeden duydukları kaygı yüzünden çocukları ile yakın fiziksel temas kuramazlar. Örneğin Hollanda'nın bazı bölgelerindeki orta sınıftan anneler, küçük bebeklerini kendi çalıştıkları ısıtılmış odalardan uzakta olan ısıtılmamış bir odaya koyarlar ve beslenme zamanının geldiğine karar verene kadar, bebek ne kadar şiddetle ağlarsa ağlasın umursamadan bebeğin yanına gitmezler. Bu anneler bebeklerini sevdikleri ve değer verdikleri halde, soğuk eğitimin küçük bebekler için yararlı olduğuna inanırlar.

Bu yüzden, bebeğine karşı özel bir davranışlar takımını ne kadar sıklıkla gösterdiğini hesaba katarak bir annenin bebeğini sevip sevmediğini söylemek kolay değildir. Önceden de belirtildiği gibi, farklı kültürel ve alt kültürel gruplardan gelen anneler kabul etme veya reddetme tutumlarını farklı hareketlerle ifade ederler ve bir annenin davranışı her zaman tutumunun gerçek bir yansıması değildir.

Bu zorluklara rağmen, ebeveynsel kabul etme ve reddetmenin davranışsal göstergeleri üzerine oldukça önemli çalışmalar

vardır. Schaefer (1959), anne davranışı ile ilgili birçok bağımsız araştırmada kullanılan değişkenleri incelemiş ve sonuçların önemli derecede benzer olduğunu bulmuştur. Anne davranışının temel bir özelliğinin reddetme - kabul etme boyutu olduğu sonucuna varmıştır. Bu nitelikler bir anne yada baba gözleendiğinde tipik olarak ilk değerlendirilenlerdir. Ortak inanış kabul etme ve reddetme tutumlarının annenin yaptığı bazı hareketleri objektif olarak gözleyerek ayırdedilebileceğidir (1).

Anababa çocuk ilişkilerinin anlamını derinlemesine kavrayabilmek için, yalnız anababanın ne yaptığını ya da ne yapmak istediğini değil, fakat aynı zamanda çocuğun durumu nasıl değerlendirdiğini de bilmek gerekir. Şüphesiz, çocuğun görüşü anababanın kafasında yer alan değerlendirmeden çok farklı olabilir. Kişilik gelişimini anlayabilmede, çocuğun anababalarını algılamasının önemi geniş ölçüde bilinmektedir (Ausubel, Balthazar, Rosenthal, Blackman, Schpoot ve Welkowitz, 1954; Kagan, 1956; Hoffman ve Lippitt, 1960; Glidemel, 1961) (4,5). Ausubel ve arkadaşları (1954) anababa davranışının çocuğun benlik gelişimini yalnızca onun bunu algılama derecesine ve şekline bağlı olarak etkileyebileceğini kaydetmişler ve bu konuyu şu varsayımla dile getirmişlerdir; "... anababa davranışı gerçek dünyada nesnel bir olaya da, çocuğun ego gelişimini öznel olarak, algılanma biçimine (çocuk tarafından) ve algılanma derecesine bağlı olarak etkiler". Demek ki algılanan anababa davranışı, kişilik gelişimini doğrudan doğruya ve somut biçimiyle değil, çocuğa bağlı olarak, yaklaşık olarak, çocuğun algısı ile ilişkili olarak etkiliyecektir.

Çocuğun kabul etme görüşü, ebeveynlerin onu değerlendirdiklerine "değer verdiklerine" inanma derecesinden temel alır. Çocuğun bu sonuca varması, anababasının onun için yaptığı fedakârlıkların niteliği ve sıklığına ve onların onunla birlikte olmaktan duydukları hazzın çocuk tarafından algılanmasına dayanır. 9 yaşında bir çocuk bir anababasının neyi sıkıntısız verebildiğinin ve neyi isteksizce çocukla paylaştığının kaynaklarından tamamen haberdardır. Eğer anababa az paraya sahipse ucuz bir hediye çocuk tarafından büyük bir sevgi belirtisi olarak görülür, çünkü nadir bir eğlence kaynağının ona verildiğinin farkındadır. Bununla birlikte her dört günde bir iş seyahatinden pahalı bir oyuncakla dönen zengin bir iş adamı çocuk tarafından büyük bir sevgiye sahip olarak değerlendirilmez. Diğer taraftan, zengin baba ile oğlunun uzun bir pazar sabahı gezisi bu çocuğun seyrek olarak yaşadığı bir olaydır ve düşük sosyo ekonomik düzeydeki çocuğa verilen ucuz oyuncağın değerine sahip olabilir. Çocuğun nadir olarak değerlendirdiği eğlence kaynakları sevginin en büyük belirtileridir ve bu değerlendirmeler çocuktan çocuğa değişebilir. Anababaların büyük bir kısmı maddi durumları ne olursa olsun çok pahalı hediyeler almak için fedakârlık yapmaya, uzun süre aralıksız dikkat "ilgi" göstermeğe ve hatta karşılıklı arkadaşlığa yanaşmazlar, bunun nedeni ya çocuklarını bozmaktan kaçınmak için uygulanan içten bir gayret ya da kendi narsist gereksinmeleridir. Böylece birçok çocuk sürekli ilgi ve çok pahalı "müsrifce" hediyeler gibi aynı kaynakları sevginin ve olumlu değerlendirmenin sembolü olarak kabul etme durumunda kalırlar.

Doğaldır ki, çocuğun öz-değerine ilişkin inancı, bebek için geçerli değildir. Bu yalnızca 3-4 ve daha büyük yaştaki çocuklar için doğrudur. Çocuğun başkalarının gözündeki değerini değerlendirmesi için gerekli kavramsal olgunluğu geliştirmesi uzun yıllar alır, reddetmenin çocuğun kavramına dayanan tanımlaması ancak sembolik düşünen çocuk için uygundur.

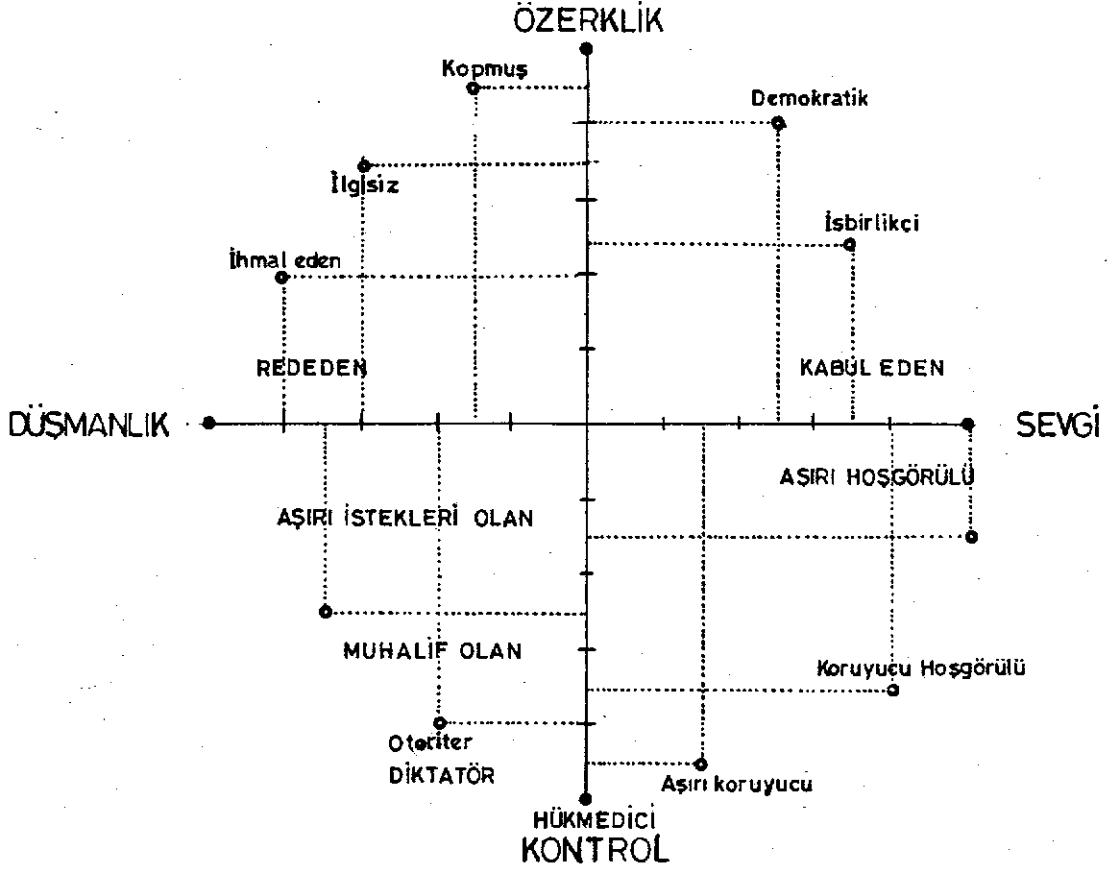
Kısacası, kabul ve reddetmenin davranışsal boyutlarını göz önünde bulundururken bu kelimelerin üç farklı anlamını ayırabilmek gerekir. Kabul veya reddetmeyi yansıttığı varsayılan özel hareketlerin niteliği ve sıklığı, anababaların çocuğa karşı tutumu ve çocuğun anababaların gözünde kendi değerini belirlemesi, özel bir davranışlar takımı, kim olursa olsun bütün bakıcılar için her zaman reddeden bir anababa tutumunu yansıtmadığından ve çocuk tarafından her zaman reddedilme olarak algılanmadığından reddetme kelimesi göreceli bir tanıma sahiptir.

Reddetme ve kabul etme faktörü anababa ve çocuk arasındaki duygusal ilişki ile ilgiliyken, kontrol ve sınırlamaların yer aldığı ikinci faktör yeni kısıtlayıcılık ve özerklik boyutu, ise çocuğun davranışına dayalıdır. Genel olarak anababaya ait sevgi boyutu zaman içerisinde kontrol boyutuna göre daha kararlı yani sürekli (6).

Kısıtlayıcılık ve özerklik boyutu anababanın çocuğa karşı müsamahakâr, müsrif uygulamalarına zıt olan, kontrol veya kısıtlama eğilimi ile ilişkilidir. Kontrol eden bir

anababa kendi standartlarından sapılan durumlarda ceza uygular, çocuğun yeni alanlar keşfetmesini önler ve aşırı hareket bağımsızlığını cezalandırır. Göreli özerklik veren anababalar, çocuğun kendi mizacına uygun bazı eğilimleri ifade etmesine daha fazla serbestlik tanır. Çocuğun bütün araştırmalarını cezalandırmaz ve bağımsızlık hakkı verirler. İlk on yılda, annenin çocuğuna karşı kısıtlayıcı veya müsamahakâr olma derecesi, sevgi dolu veya düşmanca olma derecesinden daha az karardır. Bu şu demektir, bir yaşındaki çocuğunu seven bir şekilde davranan bir anne büyük bir olasılıkla yaşamın ilk on yılında da onu sevmeye devam edecektir. Bununla birlikte, bebeğine karşı aşırı müsamahakâr da olabilir, aşırı kısıtlayıcı da. Bu farkın bir annenin çocuğuna tanıdığı serbestlik veya kısıtlamanın derecesinin, onun kontrole ne derecede gereksinimi olduğunu hissetmesi gerçeğine bağlı olduğu görülür.

Aniden kurallara uymamaya başlayan altı yaşındaki bir erkek çocuğun annesi, oğlunu kontrol edebilmek için kısıtlayıcılığının derecesini arttırabilir. 9 yaşındaki kızı aşırı derecede utangaç olan aşırı kontrol eden bir anne kaygıya kapılıp kısıtlamalarına son verebilir. Tipik anababa kontrolün sıklığını çocuğun davranışına uydurur. Sonuç olarak, ilk on, oniki yılda kısıtlama ve müsamahanın derecesi çok durağan değildir (1). Schaffer boyutlar arasındaki etkileşimi şöyle sergilemektedir:

Saldırganlığını açık olarak gösteren antisosyal bir çocuk hipotetik olarak hem reddeden hem de müsamahakâr olan anababalarla bağıntılıdır. Bu bağlantı, reddetmenin çocukta kuvvetli düşmanlık duyguları yaratması ve anababanın müsamahakarlığı yüzünden cezalandırılmayan sosyal olmayan davranışını yasaklama güdüsünü azaltması yönündendir. Bununla birlikte çocuğun saldırganlığının da anababaların çocuklarına karşı düşman olmasına yol açması mümkündür. Kabul eden ve müsamahakâr anababalar tahminen güvenli ve görelî olarak çekingen olmayan bir çocuk yetiştirirler.

Kabul etme ve kontrolün bir anababada birleşmesi çocukta aşırı suçluluk fobiler, tikler, obsesif düşünceler akademik problemler veya kalın barsak ülseri belirtilerine neden olur. Bununla birlikte kabul etme ve ılımlı kontrolün, olgun ve öz güvenli çocuklar yetiştirdiği görülmektedir.

Psikotik çocuğun, anababaların çocuğu reddetmesi ve çocuğun sapan biyolojik eğilimlerine aşırı kontrol uygulanmasının bir ürünü olduğu varsayılmaktadır. Reddedilme muhtemelen çocukta kendi kendine karşı nefret ve anneye karşı kuvvetli düşmanlık duyguları yaratmaktadır. Bununla birlikte, annenin kontrolü çocuğun duygularını ifade etmesini önler ve yasaklanmış davranışlardan korkmasına yol açar. Olumsuz bir ben kavramı, aşırı suçluluk ve nasıl karşı koyacağını öğrenememenin birleşmesi ciddi ve kalıcı geri çekilmeye yol açabilir ki bu da çocuğun psikoza sürüklenmesi olabilir (1). Böyle bir çocukta öz cezalandırma, intihar etme eğilimi, utangaçlık, sosyal olaylardan kaçınma, arkadaşlarla anlaşamama, ileriki yaşlarda yetişkin rolü almada güdü ve kendine güven azlığı görülür (7).

Anababaların aşırı koruyucu olduğu bir ailede ise çocuk bencil ve saldırgan bir kişilik yapısı geliştirir, paylaşma duygusu gelişmemiştir. Anababalar ne kadar çok verirlerse çocuk o kadar kaba ve disiplinden yoksun yetişir. Evdekinin aksine bu çocukların okuldaki davranışları çok değişiktir. Çoğu zaman örnek olarak bile gösterilebilirler. Hobi-lerinin arasında okuma büyük yer tutar, fakat arkadaşlık kurmakta zorluk çekerler. Sosyal ilişkileri zayıftır (8). Bu

ailelerde aşırı koruyuculuğun yanısıra aşırı kaygı da birlikte görülür ve çocuk korkak, tedirgin ve utangaç bir kişilik geliştirir. Bağımlıdır kendi başına karar veremez.

Her şeye göz yuman anababaların çocukları ise, itaatkar olmayan, sorumsuz çocuklardır. Zihinlerini bir noktaya toplayamazlar, dikkat süreleri kısadır, dikkatsizdirler, okula karşı ilgisizdirler, inatçı asi ve saldırgandırlar. İdare edilmeleri güçtür. Ayna zamanda bağımsız ve kendilerine güvenli, kibirli ve övünmeyi seven çocuklardır.

Bazı anababalar da kendi yapamadıklarını çocuklarına yaptırmak çabasındadırlar. Bu çocuklar sakın, utangaç, kendinden emin olmayan bir kişilik geliştirirler. En küçük işlerden bile başarısızlığa uğramak korkusu yüzünden kaçınırlar, çok çabuk ağlarlar.

Beklentilerin yüksek olduğu, çocuğa çok fazla sorumluluk yüklenildiği durumlarda ise çocuk yaşıtları arasında olgun davranışları ile dikkati çeker. Sakin, ciddi ve çalışkan bir izlenim yaratır. Fakat gerçekte parmak emme, çocukça oyunlar oynama gibi alışkanlıklara sahiptir, ve uyku bozukluğu gösterir. Bazen sorumluluk almayı reddeder ve ufak bir işi bile beceremezmiş gibi görünmek ister (8).

İdeal aile gözü ile bakılabilecek, gelişim psikologlarının benimsediği, çocuğun varlığını kabul eden, sevgi gösteren, destekleyen, anlayan anababaların bulunduğu, fiziksel cezanın çok az olduğu ve uygulandığında nedeninin açıklandığı özerkliği destekleyen, psikolojik kontrolün düşük olduğu ailelerde çocuklar faaliyetlerinde bağımsız, dışa dönük, sosyal yönden

uyanık, yaratıcı ve düşmanlık duygusundan uzaktırlar. Bu tip ailelerde yüksek düzeyde iletişim vardır. Hakim olan hava sıcaklık, arkadaşlık, değişikliklere karşı tolerans başkalarının fikirlerine ilgidir (7).

Aile genişledikçe anababalarla tek çocuk arasındaki temas olasılığı azalır, fakar kardeşler arasındaki çeşitli etkileşim olasılıkları genişler.

Anababaların çocuk yetiştirmeye karşı tutumu ve çocuğun içinde yetiştiği çevre aileye çocuk eklendiği sürece değişecektir. Çok sayıda çocuk olan ailelerde, ailedeki roller daha kesin tanımlanmaya, günlük işler belirlenmeye ve disiplin daha otoriter ve şiddetli olmaya başlayacaktır (Bossard ve Boll, 1960).

Anababalar çok sayıdaki çocuklara müsamaha gösteremezler veya kargaşa başgösterir. Mantık yürütmeye ve açıklamalar yapmaya çok az zaman vardır. Özellikle kız çocuklara karşı anneler tarafından düşmanlık ve kısıtlayıcı kontrolün kullanılması geniş ailelerde daha çoktur (Nuttall ve Nuttall, 1971). Buna ek olarak ailenin genişliği arttıkça annenin tek çocuğa karşı sadece ilgisi değil sıcaklığı da azalır. Küçük ailelerde anababalar tarafından söylenen denetleyici ve disiplin edici rol, bu ailelerde çoğunlukla büyük kardeşlere verilir. Geniş bir ailedeki oniki yaşındaki ilk kız çocuk, biberonu ısıtabilir, bebeğin gazını çıkarabilir, bezlerini değiştirebilir ve genç bir annenin çevikliği ve becerisi ile yaygara koparan bir bebeği yatıştırabilir. Geniş ailelerdeki anababalar çocukları ile küçük ailelerdeki gibi yakın etkileşim kuramadıklarından

aşırı korumaya, çocuklaşmaya, sürekli kaygı duymaya veya çocukları çok yakından denetlemeye fazla şansları yoktur. Bu ilişkilerin sonuçları geniş aileden gelen çocuklardaki daha büyük bağımsızlık fakat daha düşük akademik başarıda yansımaktadır.

Geniş ailenin getirdiği, sosyal ilişkilerdeki değişikliğe ek olarak, ekonomik güçlükler ve kalabalık da ailedeki baskıya katkıda bulunabilir. Geniş aile ekonomik yönden güvenli olduğunda, aile üyeleri üzerindeki baskıların bir çoğu hafifleyecek ve anlaşmazlıklar ve otorite taraftarlığı azalacaktır. Düşük sınıftaki ailelerin bir çoğu geniş aile olduğundan etkileşim örüntülerindeki bazı sınıf farklılıkları aile genişliğine bağlanabilir (6).

1920 lerdeki ve 1930 lardaki, çocuk yetiştirmede sosyal sınıf farklılıklarına değinen ilk önemli araştırmalarda düşük sınıftaki anababaların orta sınıftaki anababalardan daha müsamahakar oldukları fakat daha fazla fiziksel ceza kullandıkları bulunmuştur. Orta sınıftaki anababalarının çocuklarından daha aşırı istekleri ve yüksek beklentileri vardır fakat çocuklarını sevgi ya da sevgiden yoksun bırakma ile kontrol etmeyi içeren sevgi-merkezli disiplin tekniklerini kullanırlar. Daha sonraki yıllarda iki sınıfta da müsamahakarlıkta ve sevgi-merkezli tekniklerin kullanılmasında bir artış görülmüştür ve babalar çocuk yetiştirmede daha etkin rol almaya başlamışlardır.

Son araştırmalar ise müsamahakarlıktaki sosyal sınıf farklılıklarına, kısıtlayıcılığın derecesinden çok kısıtlamaların

türü ve zamanlamasından doğan bir farklılık gözüyle bakılması gerektiğini öne sürmektedirler (Bronfenbrenner, 1961, Clausen and Williams, 1963; Hess, 1970). Orta sınıftaki anababalar bebeklere ve küçük çocuklara karşı daha az kısıtlayıcıdırlar, fakat adölesanlara daha fazla denetim ve kontrol uygularlar. Bu anababalar ilk beslenme, tuvalet, cinsiyet ve saldırganlık eğitiminde daha müsamahakârdırlar, bununla birlikte aynı zamanda çocuklarında sorumluluğu erkenden gelişmesini beklerler ve akademik başarı yönünden yüksek beklentilere sahiptirler. Düşük sınıf anababalarının daha büyük yaştaki çocuklarına karşı daha müsamahakâr olmaları, bu çocukların bir an evvel ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları yönündeki beklentilerine bağlanabilir. Genellikle liseyi, hatta yüksek okulu bitirmeleri yönünden desteklenen orta sınıf çocuklarının tersine, düşük sınıftaki adölesanlar bir an evvel ailenin ekonomik durumuna katkıda bulunmaya zorlanırlar (6).

Sosyal sınıflardaki farklılıklarla birlikte annelerin ve babaların kız ve erkek çocuklarına karşı uyguladıkları disiplin örüntüleri de farklılık gösterir. Düşük sınıftaki erkek çocuklar, kız çocuklardan daha sert cezalandırılırlar. Düşük sınıftaki anababalar genellikle kendi cinsiyetlerinden olan çocuğa daha fazla disiplin uygularken karşı cinsten olan çocuklarına daha düşkündürler. Babalar kızlarına karşı anneler ise erkek çocuklarına karşı daha müsamahakârdırlar. Yüksek ve orta sınıftaki erkek ve kız çocukların yetiştirilmeleri birbirine daha çok benzemektedir. Düşük sınıftakinin tersine yüksek ve orta sınıftaki anneler erkek çocuklarına karşı daha serttirler babalar ise daha çok kız çocuğu cezalandırılırlar.

Yüksek ve orta sınıf kızları erkek çocuklarla hemen hemen aynı şekilde eğitildiklerinden davranışları erkek çocuklarına benzer, daha az kuralcı ve daha fazla bağımsızdırlar. Geleneksel kadın rolünü daha az benimserler (Bronfenbrenner, 1961).

Orta sınıftaki annelerin erkek çocuklarının disiplinine büyük ölçüde katılımlarının zararlı sonuçları olduğu öne sürülmektedir. Bu erkek çocukların, zayıf öz-kontrol ve sorumluluk geliştirmelerine yol açabilmektedir. Disiplinsel fonksiyonlarda anne ve baba eşit roller aldıklarında erkek çocuklar daha sorumsuzdurlar. Babanın disipline katılımı sevgi ve ilgi ile birleştiğinde erkek çocuklarda sorumluluk ve lider olma güdüsü artar (Bronfenbrenner, 1961) (6).

Çocukların kardeşleri arasındaki sırasının da anababaların onlara karşı tutumlarının farklı olmasında yeri vardır. İlk doğan çocukları için anababaların beklentileri daha yüksektir, başarı ve sorumluluğun kabulü için aşırı baskı uygularlar. İlk doğan çocuğun hareketlerine daha sonra doğan çocuklardan daha çok müdahale ederler (Lasko, 1954; Cushna 1966; Hilton, 1967; Rothbort, 1971). İlk doğan çocukların ayrıca anababalarıyla aralarında disiplin açısından büyük bir sürüşmeleri vardır. Hangi yaşta olursa olsun ilk doğan çocuğa daha sonra doğanlardan daha çok fiziksel ceza uygulanır. Bunun tersine, anababalar daha sonra doğan çocuklarına karşı olan disiplin uygulamalarında daha tutarlı ve daha gevşektirler (Lasko, 1954). Bir anlamda ilk doğan bebek, anababaların üzerinde deneme yanılma yolu ile kendi anababaya ait becerilerini öğrendikleri "deneme bebeği" dir.

Yeterli delil olmadığı halde, annelerin de babaların da kendi cinsiyetlerinde olan büyük çocuktan beklentilerinin yüksek olduğu söylenilebilir (8).

Bütün bu farklı tutumlar karşısında ilk çocuklarla daha sonra doğan çocukların farklı kişilik özelliklerine sahip olmaları doğaldır. İlk çocuklar anababalarına daha bağımlı kalırlar, öz-kontrolleri yüksektir, kardeşlerine göre daha kuralcı, kaygılı ve daha az saldırganlardır. Anababaların aşırı istekleri ve yüksek beklentileri ilk çocukların daha çalışkan, daha insafli ve ciddi olmalarına neden olur. Çok üstün zekalı olmasalar da akademik ve profesyonel başarıları yüksek olur. Duygusal ve sosyal yönden öz-güvenleri ve dengeleri daha azdır ve başarısızlık ve suçluluk duyguları daha sonra doğan çocuklara göre daha yüksektir (Schacter, 1959). Baskı durumlarında, daha sonra doğanlardan daha kaygılı ve acıya karşı daha duyarlıdırlar (Schacter, 1959). Bu da onların, fiziksel hasar verebilecek etkinliklerden, görevlerden, tehlikeli sporlardan ve yarışmalardan kaçınmalarında yansımaktadır (Nisbett 1968).

İlk çocuklar aşırı hassaslık, uyku bozuklukları ve ürkeklik gibi nörotik belirtilere sahipken (McFarlane, Allen, Honzik, 1954) daha sonra doğanlar daha çok saldırganlık, aşırı hareketlilik gibi iletişim problemleri gösterirler.

Ailedeki ortanca çocuğun özelliklerini tanımlamak daha zordur. Genellikle kararsız olarak tanınırlar, zihinleri kolaylıkla dağılır, dikkat süreleri kısadır. Dışa dönük olmaya çalışırlar, çevrelerinden sürekli ilgi ve sevgi beklerler,

kardeşlerine göre mizah duyguları ve eğlenmeye karşı yetenekleri daha fazladır (Altus, 1959; Cohen, 1951).

Son çocuk anababası tarafından genellikle şımartılır. İlk çocuklara benzer davranışlar gösterirler başarılı, çalışkan, azimli ve popülerdirler, bununla birlikte ilk çocuklardan daha iyimser, öz-güvenli ve korkusuzdurlar (8).

KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Anababaların çocuklarına karşı gösterdikleri sevgi, düşmanlık, müsamaha ve kontrol ile ilişkili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların büyük bir kısmı kesitlemesine olmuştur ve üç, onbeş yaş çocukları üzerinde uygulanmıştır. Çocuğun davranışını, annenin tutumu veya davranışının doğurduğu varsayımı yaygındır.

Glueck ve Glueck (1950), aşırı istekleri olan anababaların daha çok suçlu çocukların anababaları olduklarını bulmuşlardır (9).

Antonovsky, 1959 da yirmi, yirmiüç aylık dokuz çocuk ve anneleri üzerinde yaptığı deneysel çalışmada, çocuktaki ilgi arama davranışının annenin gösterdiği açık sevgi ile ters ilişkili ve aşırı istekler, kısıtlayıcılık ve ceza ile doğru ilişkili olduğunu bulmuştur. Çocuğun gösterdiği saldırganlık ve itaatsizlik davranışının annenin kısıtlayıcılığı ile doğru, aşırı istekleri ve cezalandırıcılığı ile ters orantılı olduğunu söylemiştir (10).

Banudura ve Walters'in (1959) bulguları suçlu erkek çocukların anababalarının, suçsuz olanların anababalarının tersine daha kısıtlayıcı olduklarını göstermiştir (11). McCord ve arkadaşlarının bulguları da (1961) bunu desteklemektedir (12).

Peterson, Becker, Hellmer, Shoemaker ve Quay tarafından 1959 da yapılan çalışmada anababa tutumları ile çocuktaki davranış problemleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuçlar, çocuklar arasındaki uyumsuz eğilimlerin oluşması ve şekli ile babaların tutumlarının da en az annelerin tutumları kadar ilişkili olduğunu göstermektedir. Uyum problemleri gösteren çocukların hem anneleri hem de babaları, daha az uyumlu ve daha az sosyal, daha az demokratik olarak gösterilmişlerdir. Problemlili gruptaki çocuklar arasındaki kişilik problemleri annenin tutumlarından nispeten bağımsız bulunmuş, fakat diktatör tutumlar ve babaların ilgisiz olmalarıyla ilişkili görülmüştür. İletişim problemleri ise problemlili gruptaki çocukların annelerindeki genel uyumsuzluk ve babalardaki açık müsamahakârlık ve disiplin yönünden etkisizlikle bağıntılı bulunmuştur (13).

Hoffmann, Rosen ve Lippitt 1960 da 211 üçüncü sınıf çocuğunun anababalarının tutumlarına ilişkin bir çalışmada, anababalarını zorlayıcı fakat aynı zamanda ileri derecede özerkliğe müsamahalı olarak tanımlayan çocukların örneklemdeki diğer çocuklara göre akademik yönden daha başarılı, yönergelere uyan, arkadaşları ile etkileşimde başarılı, arkadaş canlısı, grup lideri çocuklar olduklarını ve aynı zamanda bilinçli düşmanlık gösterebildiklerini bulmuşlardır. Bu çocuklar gayretli ve saldırgandır, fakat asi değildir (14).

Finney (1961) sert tutumların çocuklarda gizli düşmanlığa neden olduğunu bulmuştur (15).

Pikas (1961), 656 İsveçli adölesan üzerindeki çalışmasında, anababanın otoritesini kabul edişte yönergenin nedene bağlı olarak önemli farklılıklar ortaya çıktığını göstermiştir. Kısmen çocuğun iyiliğine yarayacak olan otoritenin çocuk tarafından daha rahatça kabul edildiğini, fakat bunun aksine yetişkinin isteğinin baskın olduğu, ya da çocuğu kendi çıkarına kullanan otoritenin reddedildiğini söylemiştir (16).

Pikas'ın bulguları Middleton ve Snell'inkilerle (1963) desteklenmektedir (17).

Sears'ın (1961) ilk yıllardaki sosyalleşme ve daha sonraki saldırganlık üzerindeki bulguları, saldırganlığa karşı aşırı cezalandırmanın itaatkâr bir davranışla sonuçlanmadığını ileri sürmektedir (18).

* Serot ve Teevan (1961) anababa-çocuk ilişkilerinin algılanması ve bunun çocuğun uyumuna etkisi üzerine yaptıkları çalışmada; çocuğun uyumunun onun ailesi ile olan ilişkisini nasıl algıladığına bağlı olduğunu, çocuğun ilişkiyi algılaması ile anababaların aynı ilişkiyi algılamaları arasında ilişki olmadığını ve anababaların ilişkiyi algılamaları ile çocuğun uyumu arasında ilişki olmadığını bulmuşlardır (19).

Becher, Peterson, Luria, Shoemaker ve Hellmer (20), Kagan ve Moss (21), 1962 yılında yaptıkları çalışmalarda, anababada kısıtlayıcılık ve düşmanlık birlikte görüldüğünde, çocukta pasiflik, bağımlılık, sosyal geri çekilme ve gizli düşmanlığın geliştiğini söylemişlerdir.

Quay'in 1965 de yaptığı bir araştırmada, Peterson tarafından geliştirilen davranış problem listesini kullanarak 518 yedinci ve sekizinci sınıf çocuğu öğretmenleri tarafından davranış problemlerine göre sınıflandırılmışlardır. Sonuçlar farkların kişilik ve iletişim problemlerinde olduğunu göstermiştir (22).

Baumrind (1966), gayret ve tepkisellik konusundaki kişisel farklılıkların çocukların anababanın gücüne karşı gösterdikleri tepkilerde farklılıklar yarattığını söylemiştir. Nazik, duyarlı bir çocuk sert direktiflere karşı pasif ve bağımlı bir davranış gösterirken, gayretli bir çocuk bunun aksine kendini ispata yönelik tepkilerde bulunur ve saldırgan anne ya da babayı model alır. Çocuğun anababayı kendine model alma olasılığını arttıran anababaya ait aynı değişkenler sıkı bir kontrolün iddiacı tavırla sonuçlanacağı olasılığını da arttıracaktır. Anababanın çocuğa model olarak sunduğu kendi davranışlarından ötürü, sıcak, anlayışlı, özerk düşünceli anababa çocuğun daha az pasif ve daha az asi olmasına neden olurken soğuk ve kısıtlayıcı anababa çocuğun daha pasif ve asi olmasına neden olur (23).

Heilbrun ve Orr tarafından 1966 da yapılan araştırma, annenin bakım ve kontrolünün normal ve şizofrenik erkek çocukların ilerideki uyumları üstündeki önemli etkisini göstermektedir. Annelerini "reddeden" olarak sıralayan deneklerin "kabul eden" olarak sıralayan deneklerden, ayırıcı bir görevde istek seviyelerinin daha az kararlı ve daha az olumlu olduğu, şansa bağlı görevlerdeki iddialarında da daha az

kararlı oldukları görülmüştür. Reddedilen grubun amaca yönelik davranışındaki kötü etkinin kabul edilen gruptakinden daha fazla olduğu, bunun da onların çocuk yetiştirme geçmişleri ile genellenen düşük öz-saygılarından kaynaklandığı belirtilmiştir (24).

* Cox (1970), adölesanlar ve anababaları üzerine yaptığı bir araştırmada, sevme ve reddetme boyutlarında anababanın tepkileri ve çocuğun anne ve babasını algılaması ile öğretmen tarafından sıralanan çocuktaki davranış problemlerini karşılaştırmıştır. Sonuçlar, çocuğun davranışının aile dışı ölçümlerinin, anababaların raporlarından çok, çocuğun anababayı algılaması ile daha yüksek ilişkili olduğunu göstermektedir. Annenin raporları ile problemler arasındaki ilişki babaninkinden daha yüksektir ve çocuğun babasını algılaması ile davranış problemleri arasındaki ilişki annesini algılaması ile olandan daha yüksektir (25).

Ziv'in 1970 deki bir araştırmasında, Wickman'ın kontrol listesine dayanan otuz davranış problemi ortaokul son sınıftaki 165 kız ve erkek çocuk, 82 öğretmen ve 45 psikolog tarafından ciddiyetlerine göre sıralanmıştır. Öğretmenler ve psikologların sıralamaları arasında anlamlı bir pozitif korelasyon bulunmuştur. Bu sonuç ABD'de yürütülen benzer çalışmalardan farklı bulunmuştur. Bununla birlikte niteleyici bir analiz, öğretmenler açık olarak yapılan davranış problemlerini daha şiddetli bulurken psikologların geriçekilme problemlerini daha şiddetli bulduklarını göstermiştir. Çocukların sıralamaları ise psikologlardan çok öğretmeninkine benzemek-

tedir. Bu muhtemelen öğretmenlerin sosyalleştirici etkisine ve öğretmenlerle öğrenciler arasındaki sürekli etkileşime bağlıdır (26).

ARAŞTIRMANIN AMACI

Algılanan anababa davranışının kişilik gelişimini, doğrudan doğruya ve somut biçimiyle değil, çocuğa bağlı olarak, yaklaşık olarak çocuğun algısı ile ilişkili olarak etkiliyeceği birçok araştırmacı tarafından savunulmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurularak, araştırmada anababaların çocuklarına karşı tutumlarının hangi etmenler tarafından etkilenebileceği, çocukların anababaların tutumlarını nasıl algıladıkları ve algılanan bu tutumlardan dolayı kişilik gelişimlerinin nasıl etkilendiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Farklı sosyo-ekonomik düzeylerde anababaların çocuklarına karşı tutumlarında fark var mıdır?
2. Çocukların farklı cinsiyette olmaları anababaların onlara karşı tutumlarında farklılık meydana getirir mi?
3. Ailedeki çocuk sayısı anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarında farklılık yaratır mı?
4. Çocuğun kardeşleri arasındaki sırası anne ve babasının ona karşı tutumlarında farklılık yaratır mı?
5. Farklı yaşlardaki annelerin çocuklarına karşı tutumlarında farklılık var mıdır?
6. Farklı yaşlardaki babaların çocuklarına karşı tutumlarında farklılık var mıdır?

7. Annelerin eğitim düzeyleri çocuklarına karşı tutumlarında farklılık yaratır mı?

8. Babaların eğitim düzeyleri çocuklarına karşı tutumlarında farklılık yaratır mı?

9. Çocuklar tarafından algılanan farklı anababa tutumları çocukların davranışlarında farklılık yaratır mı?.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada anababaların çocuklarına karşı tutumlarını etkileyebilecek etmenler araştırılmıştır. Anababa tutumlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığı ve çocuk tarafından algılanan bu tutumların çocuğun davranışında meydana getirdiği değişiklikler incelenmektedir.

Araştırmanın evreni ve örneklem seçimi

Bu araştırma Ankara İli Merkezindeki üst, orta ve alt sosyo ekonomik düzeydeki bölgelerden random yoluyla seçilen üç ilkokulun yine random yolu ile seçilen 4.ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür.

Farklı sosyo ekonomik düzeydeki bölgelerin seçilmesi Ankara Bölgememe Haritası Ankara Nazım Plan Bürosu'nun "Ankara semtlerinin Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Sınıflanması" kaynağına dayandırılarak yapılmıştır.

Random yolu ile yapılan seçimle bu bölgelerden üst sosyo-ekonomik düzey için Yenışehir'den Özel Ayşe Abla İlkokulu, orta sosyo-ekonomik düzey için Cebeci'den İltekin İlkokulu ve alt sosyo ekonomik düzey için Kayaş'tan Atlioğlu İlkokulu araştırmaya katılmıştır.

Bu ilkokullardan da random yoluyla birer 4. ve 5. sınıf seçilmiş ve bu sınıflardaki öğrencilerden aşağıdaki şartlara uygun olanlar örnekleme oluşturmuşlardır:

- Parçalanmamış aileden olmak, anababa ile birlikte yaşıyor bulunmak,
- Herhangi bir bedensel özüre sahip olmamak,
- Sene kaybı olmamak.

Bu şartlara uymayan aynı sınıftaki öğrenciler ise diğer çocuklar ve kendileri tarafından herhangi bir yanlış anlaşılmaya maruz kalmamaları açısından ankete katılmışlardır; fakat onlardan elde edilen veriler değerlendirilmemiştir.

Deneklerde aranılan özellikler kısaca şöyle açıklanabilir.

Sınıf sınırlaması

Çocuklardaki bir çok davranış problemi gelişim dönemlerinin bazılarında normal karşılanmakta ve bunlar yaş ilerledikçe kendiliğinden kaybolmaktadır (27). Eğer bir çocuk 4. ve 5. sınıfta hala altını ıslatıyorsa, parmağını emiyorsa ve bu gibi davranış problemleri gösteriyorsa, normalden sapma söz konusudur. Diğer yönden 4. ve 5. sınıf çocukları sorulan soruları cevaplandırarak ve kendini rahat ifade edebilecek kadar büyüktür. Yapılan ön çalışmada 4. ve 5. sınıf çocuklarının sorulara rahatlıkla cevap verdikleri görülmüştür. Literatürde de davranış bozukluklarının incelenmesinde çoğunlukla bu sınıflar seçilmiştir. Örneğin Ausubel ve arkadaşları, 1954 (4) Serot ve Teevan, 1961 (19) Siejelman, 1966 (5,28) araştırmalarında 4. ve 5. sınıf çocuklarının anababalarını aygıllamalarını ve davranış problemlerini incelemişlerdir.

Aile Durumu

Yapılan araştırmalarda parçalanmış ailelerdeki çocukların daha çok davranış problemi gösterdikleri saptanmıştır (4 , 29) .

Bu nedenle söz konusu etmenin etkisi göz önünde bulundurularak araştırmaya katılan öğrencilerin parçalanmamış, ailelerden gelmesine önem verilmiştir.

Sağlık Durumu

Bedensel özürlerin çoğunlukla çocuklarda arkadaşlarından aşağı olma duygusu yarattığı, bu nedenle bazı davranış problemlerinin bulunabileceği ve bedensel özürlü çocuklara karşı anababaların bu çocuklara özürlerinden dolayı normal çocuklardan daha farklı tutumlar geliştirebilecekleri düşüncesi ile araştırmaya bedensel özürü olmayan çocuklar alınmıştır.

Okul Durumu

Eğitim yönünden geri olan çocuklarda davranış problemlerinin daha sık görüldüğü bilinmektedir (4) . Bu nedenle bu tip çocuklar araştırmaya alınmamıştır. Normal ilkokul sınıfında eğitim görüyor olmak ve sene kaybı olmamak, bu çocukların zihinsel yönden ve eğitim yönünden normal çocuklar olduklarına kanıt teşkil etmektedir.

VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI

Araştırmanın uygulaması 20 Şubat 1981- 20 Mayıs 1981 tarihleri arasında yapılmıştır.

Çocukların davranışları ile ilgili veriler, davranış problemlerini kapsayan bir liste aracılığı ile veliler ve öğretmenlerden bağımsız olarak alınan bilgiler yoluyla toplanmıştır. Bu problem listesi 1961 yılında Peterson, Becker, Shoemaker, Luria ve Hellmer tarafından oluşturulmuş olup, (30) problemler, İletişim Problemleri, Kişilik Problemleri ve Autizm başlıkları altında üç ayrı grupta toplanmaktadır (Ek 1). Velilere ve öğretmenlere verilen Listedeki 50 davranış probleminin ilk 19 u iletişim, daha sonraki 17 si kişilik ve son 14 ü de Autisimi içermektedir. Veliler ve öğretmenlerden bu problemlerden çocukta olanları ve olmayanları "var" veya "yok" şeklinde işaretlemeleri istenmiştir.

Anababa tutumlarının algılanmasına ilişkin veriler ise çocuklara yöneltilen Bronfenbrenner Anababa Davranışı Anketi (Bronfenbrenner Parent Behavior Questionnaire-BPB-) aracılığı ile toplanmıştır (Ek 2).

Çocukların bu anketi doldurmaları yaklaşık 2 ders saatini almıştır. Anket formu doldurulurken deneklerin daha güvenilir bilgi vermelerini sağlamak için isimleri alınmıştır. Böylece soruların kaygı duyulmadan cevaplandırılacağı düşünülmüştür.

BPB anababa davranışına ilişkin 45 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler hem anneler hem de babalar için kullanılmaktadır. Çocuklara aynı soruları kapsayan iki ayrı anket verilmiş ve bunlardan üzerinde "Anne" yazılı olanı anneleri "Baba" yazılı olanı babaları için doldurmaları söylenmiştir. Çocuklardan anketteki ifadelerin, anababalarının onlara karşı davranışları konusunda ne dereceye kadar doğru olduğunu işaretlemeleri istenmiştir. Denek ilk 25 ifadenin her birinde şu 5 seçenektен birini seçecektir: her durumda, birçok durumda, ara sıra, seyrek olarak (pek az) asla. Son 20 ifade ise şu seçeneklere sahiptir: hemen hergün, yaklaşık olarak haftada bir kere, yaklaşık olarak ayda bir kere, yılda yalnızca bir veya iki kere, asla.

Çocukların cevapladıkları bu 45 ifade anababa tutumuna ait 15 ayrı değişkeni ölçmektedir. Her bir değişkeni ölçmek için 3 ifade kullanıldığından ankette 45 ifade bulunmaktadır. Bu 15 değişken şöyle sıralanmaktadır: Bakım, duygusal ödül, yararlı arkadaşlık, yakın arkadaşlık, hoşgörü, sıkı kurallar koyma, sosyal tecrit, anlamlı reddetme, fiziksel ceza, imtiyazlardan yoksun bırakma, koruyuculuk, hakimiyet, başarı ısrarı, duygusal cezalandırma, prensip olarak disiplin.

Bu 15 değişkenden alınan verilerin değerlendirilmesi ile de "Seven", "Cezalandıran" ve Aşırı İstekleri Olan" diye adlandırılabilen anababaya ait 3 ayrı tutum ortaya çıkmaktadır.

"Seven" terimi, danışmaya açık (danışmanlığa hazır), destekleyen ve yardımcı bir anababayı tanımlar. Bu anababa

çocuğuyla olmaktan zevk alır, onu öğer, sever, ilgi gösterir ve ona güvenir.

"Cezalandıran" terimi ise çocuğun duygu ve gereksinimlerine ilgi göstermeyen çoğunlukla fiziksel ve fiziksel olmayan ceza uygulayan bir anababayı karakterize eder; bu ceza genellikle açık bir nedene dayanmaz.

"Aşırı istekleri olan" anababa ise yüksek başarı üzerinde ısrarla durur, çocuğunu cezalandırması gerektiğinde nedenini açıklar ve çocuk yanlış hareket ettiğinde duygusal yıkıma uğrar ve uzaklaşır, soğuk davranır. Çocuğa karşı sıcaklığı beklentilerinin yerine getirilmesi ile orantılıdır.

Çocuklara dağıtılan ayrı bir form ise aile ve çocuk hakkındaki genel bilgileri içermektedir. Bu formda çocuğun cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, anteki dolduran çocuğun ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, annenin yaşı, babanın yaşı, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi sorulmaktadır. Çocukların cevaplayamadığı sorularda öğretmen yada velinin yardımına başvurulmuştur.

VERİLERİN DEğERLENDİRİLMESİ

Bilgi işlem merkezinde verilerin değerlendirilmesini kolaylaştırmak amacıyla bazı sorular gruplandırılmıştır. Aşağıda gruplandırılmış şekiller gösterilmektedir.

Ailedeki Çocuk Sayısı :

- tek çocuk

- 11 ve daha fazla problemi olanlar

Kişilik Problemleri :

- 5 den az problemi olanlar
- 5 - 9 arası problemi olanlar
- 10 ve daha fazla problemi olanlar

Autism

- 4 den az problemi olanlar
- 4 - 8 arası problemi olanlar
- 9 ve daha fazla problemi olanlar.

şeklinde gruplandırılmıştır.

Anababa davranışına ait anket formlarından alınan veriler şöyle puanlandırılmıştır:

her durumda ve hemen her gün	5 puan
bir çok durumda ve yaklaşık olarak haftada bir kere	4 puan
arasıra ve yaklaşık olarak ayda bir kere	3 puan
Seyrek olarak (pek az) ve yılda yalnızca bir veya iki kere	2 puan
asla	1 puan

Bu durumda, her bir değişken için 3 ifade olduğundan, tek bir değişken için bir deneğin alabileceği puan 3 den 15 e kadar değişebilmektedir.

- 11 ve daha fazla problemi olanlar

Kişilik Problemleri :

- 5 den az problemi olanlar
- 5 - 9 arası problemi olanlar
- 10 ve daha fazla problemi olanlar

Autism

- 4 den az problemi olanlar
- 4 - 8 arası problemi olanlar
- 9 ve daha fazla problemi olanlar.

şeklinde gruplandırılmıştır.

Anababa davranışına ait anket formlarından alınan veriler şöyle puanlandırılmıştır:

her durumda ve hemen her gün	5 puan
bir çok durumda ve yaklaşık olarak haftada bir kere	4 puan
arasıra ve yaklaşık olarak ayda bir kere	3 puan
Seyrek olarak (pek az) ve yılda yalnızca bir veya iki kere	2 puan
asla	1 puan

Bu durumda, her bir değişken için 3 ifade olduğundan, tek bir değişken için bir deneğin alabileceği puan 3 den 15 e kadar değişebilmektedir.

- 2 - 3 çocuk
- 4 ve daha fazla çocuk

Anne yaşı :

- 20 - 35
- 36 - 45
- 46 ve üstü

Baba yaşı :

- 20 - 35
- 36 - 45
- 46 ve üstü

Annenin eğitim durumu :

- Okuma yazması olmayan
- İlk yada orta okul mezunu
- Lise yada yüksek okul mezunu

Babanın eğitim durumu :

- Okuma yazması olmayan
- İlkokul yada orta okul mezunu
- Lise yada yüksek okul mezunu

İlkokul mezunu olmadıkları halde okuma yazma bilen anababaların sayısı az olduğundan, bu kişiler değerlendirme-lerde ilkokul mezunu grubuna katılmışlardır.

Davranış Problemleri :

İletişim problemleri:

- 6 dan az problemi olanlar
- 6 - 10 arası problemi olanlar

- 11 ve daha fazla problemi olanlar

Kişilik Problemleri :

- 5 den az problemi olanlar
- 5 - 9 arası problemi olanlar
- 10 ve daha fazla problemi olanlar

Autism

- 4 den az problemi olanlar
- 4 - 8 arası problemi olanlar
- 9 ve daha fazla problemi olanlar.

şeklinde gruplandırılmıştır.

Anababa davranışına ait anket formlarından alınan veriler şöyle puanlandırılmıştır:

her durumda ve hemen her gün	5 puan
bir çok durumda ve yaklaşık olarak haftada bir kere	4 puan
arasıra ve yaklaşık olarak ayda bir kere	3 puan
Seyrek olarak (pek az) ve yılda yalnızca bir veya iki kere	2 puan
asla	1 puan

Bu durumda, her bir değişken için 3 ifade olduğundan, tek bir değişken için bir deneğin alabileceği puan 3 den 15 e kadar değişebilmektedir.

Böylece ilk beş değişkenin "Seven", ikinci beş değişkenin "Cezalandıran", son beş değişkenin de "Aşırı İstekleri Olan" tutumlara ait puanları ortaya çıkardığı düşünüldüğünde, her denek üç ayrı tutum için de cevaplandığı değişkenler için 15 ten 75 e kadar değişebilen puanlara sahiptir.

Verilerin Analiz Yöntemi :

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde çeşitli değişkenlere göre tutumlardaki farklılığı araştırmak için varyans analizi ile gruplar arası puan farklılıkları test edilmiştir. Bulunan farkın istatistiksel önem taşıdığı durumlarda, her bir gruba ait ortalama grupların ikişerli karşılaştırılması ile farkların hangi gruplar için önem taşıdığı saptanmıştır.

Kız ve erkek çocukların BPB nin onbeş değişkenine anneleri ve babaları için verdikleri cevapların karşılaştırılması ve velilerle öğretmenlerin davranış problemleri listesine verdikleri cevaplar arasındaki ilişkilerin saptanması için Pearson çarmım momenti korelasyon katsayıları çözümlenmesi yapılmıştır.

B U L G U L A R

Bu araştırmada amaç, anababaların çocuklarına karşı tutumlarının nelerden etkilendiğini, çocukların bu tutumları nasıl algıladıklarını ve algılanan anababa tutumlarının çocukların davranışlarına olan etkisini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde kız ve erkek çocukların BPB nin 15 değişkeni için anne ve babalarına ait puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Deneklerin BPB anketinin Seven, Cezalandıran, Aşırı İstekleri olan itemlerinden aldıkları puanlar, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, çocuğun cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun kardeşleri arasındaki sırası, annenin ve babanın yaşları ve eğitim durumları ile bağıntılı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca yine bu itemler çocuktaki davranış problemlerine bağıntılı olarakta değerlendirilmiştir.

Değerkenlere göre deneklerin dağılımları, anne ve baba tutumlarının sevgi, cezalandırma ve aşırı istekleri olma itemlerine ait ortalama değerler verildikten sonra farklılıklar varyans analizi ile test edilmiş daha sonra, farkın nereden geldiğini anlamak üzere t testi uygulanmıştır. Verilerle öğretmenlerin davranış problemleri listesine verdikleri cevaplar arasındaki ilişkilerin saptanması için Pearson çarpım momenti korelasyon katsayıları çözümlenmesi yapılmıştır.

Bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

TABLO-1: DEĞİŞKENLERE GÖRE DENEKLERİN DAĞILIMI

Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi	Sayı	%
Alt	74	32
Üst	68	30
Orta	87	38
Toplam	229	100

Çocuğun Cinsiyeti	Sayı	%
Kız	130	57
Erkek	99	43
Toplam	229	100

Ailedeki Çocuk Sayısı	Sayı	%
Tek çocuk	20	9
2-3 çocuk	134	59
4 çocuk ve fazlası	75	33
Toplam	229	100

Çocuğun Kardeşleri Arasındaki Sırası	Sayı	%
İlk çocuk	84	37
Ortanca veya ortancalardan biri	56	24
Son çocuk	89	39
Toplam	229	100

Annelerin Yaşı	Sayı	%
20-35 yaş	120	52
36-45 yaş	93	41
46 yaş ve üstü	16	7
Toplam	229	100

Annelerin Eğitim Durumları	Sayı	%
Okur yazar değil	44	19
İlk veya ortaokul mezunu	97	42
Lise veya yüksek okul mezunu	88	39
Toplam	229	100

Tablo 1'in devamı

Babaların Yaşı	Sayı	%
20-35 yaş	43	19
36-45 yaş	119	52
46 yaş ve üstü	67	29
Toplam	229	100

Babaların Eğitim Durumları	Sayı	%
Okur yazar değil	13	6
İlk veya ortaokul mezunu	101	44
Lise veya yüksek okul mezunu	115	50
Toplam	229	100

Tablo 1,de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 229 denneğin %57 sini kız çocuklar, %43 ünü ise erkek çocuklar oluşturmaktadır.

Bu çocukların %32 si alt, %30 u üst, %38 i orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelmektedir.

Deneklerin %9u tek çocuklu, %59 u iki, üç çocuklu, %33 ise dört veya daha fazla çocuklu ailelerdendirler.

Bunların %37 si ailenin tek çocuğu, %24 ü ortanca veya ortancalardan birisi, %39 u ise son çocuktur.

Deneklerin annelerinin % 52 si yirmi-otuzbeş yaş, %41 i otuzaltı kırkbeş yaş, %7 si de kırkaltı yaş ve üstü, yaş gruplarına girerken babalarının ise %19 u yirmi-otuzbeş yaş, %52 si otuzaltı, kırkbeş yaş ve %29 u da 46 yaş ve üstü yaş gruplarında bulunmaktadırlar.

Annelerin %19 okur yazar değil, %42 si ilk veya ortaokul mezunu, %39 u da lise veya yüksek okul mezunu bulunmaktadır. Babaların %6 sı okur yazar değil, %44 ilk veya ortaokul mezunu, %50 si ise lise veya yüksek okul mezunudurlar.

TABLO 2

BPB ÖLÇEĞİNİN ONBEŞ DEĞİŞKENİ İÇİN
ORTALAMA DEĞERLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

ORTALAMALAR VE STANDART SAPMALAR

	Erkek çocuk Baba		Erkek çocuk Anne		Kız çocuk Baba		Kız çocuk Anne		Erkek-baba ile		Erkek-Anne ile	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	Kız-Baba	S	Kız-Anne	S
1. Bakım	11.9	2.39	12.6	2.02	10.6	2.79	12.3	2.40	3.679 ⁺⁺		0.959 ⁻	
2. Duygusal ödül	12.2	2.36	12.4	1.82	12.3	2.43	12.6	2.09	0.427 ⁻		0.559 ⁻	
3. Yararlı arkadaşlık	12.0	2.50	11.0	2.60	11.7	2.65	11.3	2.59	2.862 ⁺⁺		0.683 ⁻	
4. Yakın arkadaşlık	11.4	2.33	11.4	2.39	11.4	2.31	11.6	2.09	0.055 ⁻		0.943 ⁻	
5. Hoşgörü	11.9	3.25	12.5	2.94	11.7	3.11	12.4	2.88	0.460 ⁻		0.290 ⁻	
6. Sıkı kurallar koyma	12.1	2.16	12.0	1.90	11.4	2.25	12.2	1.89	2.138 ⁺⁺		0.670 ⁻	
7. Sosyal tecrit	5.4	2.72	5.7	2.58	4.6	2.07	4.6	2.00	2.460 ⁺		3.228 ⁺⁺	
8. Anlamlı reddetme	6.8	2.93	7.6	2.83	5.5	2.18	6.4	2.57	3.518 ⁺⁺		3.713 ⁺⁺	
9. Fiziksel ceza	5.9	2.50	6.3	2.60	4.8	2.30	5.1	2.45	3.346 ⁺⁺		3.697 ⁺⁺	
10. İmtiyazlardan yok- sun bırakma	5.7	2.86	5.9	2.73	4.3	2.26	4.7	2.51	3.875 ⁺⁺		3.366 ⁺⁺	
11. Koruyuculuk	8.1	3.77	8.6	3.33	7.1	3.20	7.6	3.05	1.939 ⁻		2.268 ⁺	
12. Hakimiyet	11.3	3.41	12.0	2.93	10.3	3.51	10.9	3.58	2.310 ⁺		2.566 ⁺	
13. Başarı ısrarı	11.7	3.61	11.7	3.44	10.4	3.72	10.5	3.68	2.670 ⁺⁺		2.540 ⁺	
14. Duygusal ceza	7.6	3.04	8.3	3.01	6.2	2.55	6.9	2.76	3.609 ⁺⁺		3.526 ⁺⁺	
15. Prensip olarak disiplin	9.8	2.66	10.3	2.26	9.4	2.61	9.5	2.27	1.186 ⁻		2.474 ⁺	

-P > 0.05 Tablo 2'de görüldüğü gibi erkek ve kız çocukların babaları için verdikleri cevaplarında, duygusal ödül, yakın arkadaşlık, hoşgörü, koruyuculuk dışında tüm değişkenler için önemli farklılıklar bulunmuştur (P < 0.05), (P < 0.01).

++P < 0.01

Erkek ve kız çocukların anneleri için verdikleri cevaplardaki farklılıklar ise bakım, duygusal ödül, yararlı arkadaşlık, yakın arkadaşlık, hoşgörü ve sıkı kurallar koyma değişkenleri dışında tüm değişkenler için önemli bulunmuştur (P < 0.05), (P < 0.01).

TABLO-3: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	2825.9789	1412.9894	22.9738 ⁺
Grup içi	226	14009.7591	61.9901	
Genel	228	16835.7380		

$P < 0.05$

Tablo 3'de de görüldüğü gibi annelerin tutumlarının sevgi itemine ait puanlarında sosyo ekonomik düzeylere göre farklılık bulunmuştur ($P < 0.05$).

TABLO-4: ANNE TUTUMLARININ CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	2013.3055	1006.6528	16.6448 ⁺
Grup içi	226	13666.5373	60.4714	
Genel	228	15679.8428		

$P < 0.05$

Tablo 4, annelerin tutumlarında cezalandırma itemine ait puanların, sosyo-ekonomik düzeylere göre farklı olduğunu göstermektedir ($P < 0.05$).

TABLO-5: ANNE TUTUMLARININ AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	222.9341	111.4671	1.0375 ⁻
Grup içi	226	24281.3104	107.4394	
Genel	228	24504.2445		

$-P > 0.05$

Tablo 5, annelerin tutumlarının aşırı istekleri içeren itemine ait puanların sosyo-ekonomik düzeylere göre farklılık yaratmadığını göstermektedir ($P > 0.05$).

TABLO-6: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	2571.2418	1285.6209	16.0815 ⁺
Grup içi	226	18067.3434	79.9440	
Genel	228	20638.5852		

+p < 0.05

Tablo 6'da da görüldüğü gibi babaların tutumlarının sevgi itemine ait puanlarında sosyo-ekonomik düzeylere göre farklılık bulunmuştur (P < 0.05).

TABLO-7: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1513.4511	756.7255	11.5392 ⁺
Grup içi	226	14820.8109	65.5788	
Genel	228	16334.2620		

+p < 0.05

Tablo 7, babaların tutumlarında cezalandırma itemine ait puanların sosyo-ekonomik düzeylere göre farklılık gösterdiğini sergilemektedir (P < 0.05).

TABLO-8: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	164.2863	82.1431	0.7271 ⁻
Grup içi	226	25531.1460	112.9697	
Genel	228	25695.4323		

-P < 0.05

Tablo 8, babaların tutumlarının aşırı istekleri içeren itemine ait puanlarında sosyo-ekonomik düzeylere göre fark olmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-9: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Alt SED	55.081	6.51 ⁺⁺
Üst SED	63.367	
Alt SED	55.081	5.09 ⁺⁺
Orta SED	61.747	
Üst SED	63.367	1.29 ⁻
Orta SED	61.747	

++P < 0.01

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyler, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyler arasındaki farklar önemli bulunmuştur (P < 0.01). Üst sosyo-ekonomik düzey ile orta sosyo-ekonomik düzey arasındaki fark önemsizdir (P > 0.05)

TABLO-10: ANNE TUTUMUNUN CEZA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Alt SED	38.864	6.09 ⁺⁺
Üst SED	31.397	
Alt SED	38.864	3.51 ⁺⁺
Orta SED	34.459	
Üst SED	31.397	2.35 ⁺⁺
Orta SED	34.459	

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde tüm sosyo-ekonomik düzey grupları arasındaki farklar önemli bulunmuştur (P < 0.01)

TABLO-11: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Alt SED	53.364	5.30 ⁺⁺
Üst SED	61.411	
Alt SED	53.364	4.26 ⁺⁺
Orta SED	59.482	
Üst SED	61.411	1.36 ⁻
Orta SED	59.482	

++P < 0.01

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyler arasındaki ve alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyler arasındaki farklar önemli bulunmuştur (P < 0.01). Üst ve orta sosyo-ekonomik düzeyler arasındaki fark önemsiz bulunmuştur (P > 0.05).

TABLO-12: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Alt SED	36.243	5.17 ⁺⁺
Üst SED	29.735	
Alt SED	36.243	2.69 ⁺⁺
Orta SED	32.643	
Üst SED	29.735	2.17 ⁺
Orta SED	32.643	

++P < 0.01

+P < 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde tüm sosyo-ekonomik düzeyler arasındaki farklar önemli bulunmuştur (P < 0.01, P < 0.05).

TABLO-13: ÇOCUKLARIN CİNSİYETLERİNE GÖRE ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değeri
Kız çocuklar	6.192	0.23 ⁻
Erkek çocuklar	59.919	

-p > 0.01

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde cinsiyetler arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur (P > 0.01).

TABLO-14: ÇOCUKLARIN CİNSİYETLERİNE GÖRE ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değeri
Kız çocuklar	33.069	4.06 ⁺⁺
Erkek çocuklar	37.474	

++p < 0.01

Ortalamalar arası önem kontrolünde cinsiyetler arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-15: ÇOCUKLARIN CİNSİYETLERİNE GÖRE ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değeri
Kız çocuklar	45.523	4.03 ⁺⁺
Erkek çocuklar	50.919	

++p < 0.01

Ortalamalar arası önem kontrolünde cinsiyetler arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-16: ÇOCUKLARIN CİNSİYETLERİNE GÖRE BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değeri
Kız çocuklar	57.076	1.83 ⁻
Erkek çocuklar	59.393	

- P > 0.05

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde cinsiyetler arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur (P > 0.01).

TABLO-17: ÇOCUKLARIN CİNSİYETLERİNE GÖRE BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değeri
Kız çocuklar	30.738	4.72 ⁺⁺
Erkek çocuklar	35.838	

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde cinsiyetler arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-18: ÇOCUKLARIN CİNSİYETLERİNE GÖRE BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTİMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değeri
Kız çocuklar	43.469	3.67 ⁺⁺
Erkek çocuklar	48.535	

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde cinsiyetler arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-19: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	2549,0505	1274.5252	20.1616 ⁺
Grup içi	226	14286.6876	63.2154	
Genel	228	16835.7381		

+P < 0.05

Tablo 19'da anne tutumunun sevgi itemine ait puanlarında ailedeki çocuk sayısına göre fark olduğu görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-20: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	812.6226	406.3113	6.1764 ⁺
Grup içi	226	14867.2202	65.7842	
Genel	228	15679.8428		

+P < 0.05

Tablo 20, anne tutumunun cezalandırma itemine ait puanların ailedeki çocuk sayısına göre farklılık yarattığını göstermektedir (P < 0.05).

TABLO-21: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE VARYANS SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	64.5492	32.2746	0.2985 ⁻
Grup içi	226	24439.6954	108.1402	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Anne tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermediği Tablo 21'de görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-22: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1941.0833	970.5416	11.7311 ⁺
Grup içi	226	18697.5019	82.7323	
Genel	228	20638.5842		

+P < 0.05

Tablo 22'de baba tutumunun sevgi itemine ait puanlarında ailedeki çocuk sayısına göre fark bulunduğu görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-23: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	799.9132	399.9566	5.8187 ⁺
Grup içi	226	15534.3489	68.7361	
Genel	228	16334.2621		

+P < 0.05

Baba tutumunun cezalandırma itemine ait puanlarının ailedeki çocuk sayısına göre farklı bulunduğu tablo 23'de görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-24: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	79.8934	39.9467	0.3524 ⁻
Grup içi	226	25615.5390	113.3431	
Genel	228	25695.4324		

-P > 0.05

Tablo 24'de de görüldüğü gibi baba tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanlar ailedeki çocuk sayısına göre fark göstermemektedir (P > 0.05).

TABLO-25: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Tek çocuk	66.300	2.64 ⁺⁺
2-3 çocuk	61.611	
Tek çocuk	66.300	5.04 ⁺⁺
4 ve fazla çocuk	55.666	
2-3 çocuk	61.611	5.05 ⁺⁺
4 ve fazla çocuk	55.666	

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde, karşılaştırılan bütün gruplar arasındaki farklılıklar önemli bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-26: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRAN İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Tek çocuk	32.950	0.40 ⁻
2-3 çocuk	33.776	
Tek çocuk	32.950	2.40 ⁺
4 ve fazla çocuk	37.653	
2-3 çocuk	33.776	3.34 ⁺⁺
4 ve fazla çocuk	37.653	

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde tek çocuk grubu ile iki, üç çocuk grubu arasında önemli bir farklılık bulunamamıştır (P > 0.05). Tek çocuk ve dört ve fazla çocuk arasında ise önemli bir fark vardır (P < 0.05). İki, üç çocuk ve dört ve fazla çocuk grupları arasındaki fark da önemli bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-27: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AIT PUAN ORTALAMALARININ AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Tek çocuk	64,300	2.49 ⁺⁺
2-3 çocuk	59,194	
Tek çocuk	64.300	4.03 ⁺⁺
4 ve fazla çocuk	54.426	
2-3 çocuk	59.194	3.59 ⁺⁺
4 ve fazla çocuk	54,426	

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde farklılık bütün gruplarda önemli bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-28: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AIT PUAN ORTALAMALARININ AİLEDEKİ ÇOCUK SAYISINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Tek çocuk	30,550	0.63 ⁻
2-3 çocuk	31.828	
Tek çocuk	30.550	2.38 ⁺
4 ve fazla çocuk	35.573	
2-3 çocuk	31.828	3.16 ⁺⁺
4 ve fazla çocuk	35.573	

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde tek çocuk ile iki, üç çocuk grupları arasında önemli bir fark bulunmamıştır (P > 0.05). Tek çocuk ile dört ve fazla çocuk grupları arasında (P < 0.05) ve iki, üç çocuk ile dört ve fazla çocuk grupları arasında önemli farklılıklar bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-29: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1537.1176	768.5588	11.3536 ⁺
Grup içi	226	15298.6204	67.6980	
Genel	228	16835.7380		

+ P < 0.05

Annelerin tutumlarının sevgi itemine ait puanlarında çocuğun kardeşleri arasındaki sırasına göre farklılık bulunduğu Tablo 29'da sergilenmektedir (P < 0.05).

TABLO-30: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	281.3784	140.6892	2.0649 ⁻
Grup içi	226	15398.4644	68.1348	
Genel	228	15679.8428		

Annelerin tutumlarının cezalandırma itemine ait puanlarında çocuğun kardeşleri arasındaki sırasına göre farklılık bulunmadığı, Tablo 30'da görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-31: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARININ ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	309.7506	154.8753	1.4467 ⁻
Grup içi	226	24194.4940	107.0553	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Annelerin tutumlarının aşırı istekleri içeren itemine ait puanlarında çocuğun kardeşleri arasındaki sırasına göre farklılık bulunmadığı tablo 31'de görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-32: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUĞUN KARDEŞLER ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1267.1205	633.5603	7.3915 ⁺
Grup içi	226	19371.4646	85.7144	
Genel	228	20638.5851		

+P < 0.05

Babaların tutumlarının sevgi itemine ait puanların çocuğun kardeşler arasındaki sırasına göre farklılık yarattığı Tablo 32'de görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-33: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUĞUN KARDEŞLER ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	132.2971	66.1486	0.9227 ⁻
Grup içi	226	16201.9649	71.6901	
Genel	228	16334.2620		

- P > 0.05

Babaların tutumlarının cezalandırma itemine ait puanların çocuğun kardeşleri arasındaki sırasına göre farklılık yaratmadığı Tablo 33'de görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-34: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	731.7061	365,8530	3.3121 ⁺
Grup içi	226	24963.7263	110.4590	
Genel	228	25695.4824		

+P < 0.05

Babaların tutumlarının aşırı istekleri içeren itemine ait puanlarında çocuğun kardeşler arasındaki sırasına göre farklılık bulunduğu Tablo 34'de görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-35: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
İlk çocuk	62-642	
Ortanca veya ortancalardan biri	55.892	4.71 ⁺⁺
İlk çocuk	62.642	
Son çocuk	60.280	1.97 ⁻
Ortanca veya ortancalardan biri	55.892	2.99 ⁺⁺
Son çocuk	60.280	

++P < 0.01

-P > 0.05

Ortalamaların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrolünde ilk çocuk grubu ile ortanca çocuk grubu arasında ve ortanca çocuk grubu ile son çocuk grubu arasında önemli farklılık bulunmuştur (P < 0.01). İlk çocuk grubu ile son çocuk grubu arasındaki fark ise önemsizdir (P > 0.01).

TABLO-36: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
İlk çocuk	60.345	
Ortanca veya ortancalardan biri	54.232	3.75 ⁺⁺
İlk çocuk	60.345	
Son çocuk	58.359	1.48 ⁻
Ortanca veya ortancalardan biri	54.232	2.52 ⁺
Son çocuk	58.359	

++P < 0.01

+P < 0.05

-P > 0.05

Ortalamaların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrolünde ilk çocuk grubu ile ortanca çocuk grubu arasında ve ortanca çocuk grubu ile son çocuk grubu arasındaki farklar önemli ($P < 0.01$), ilk çocuk grubu ile son çocuk grubu arasındaki fark ise önemsiz bulunmuştur ($P > 0.01$).

TABLO-37: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUĞUN KARDEŞLERİ ARASINDAKİ SIRASINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
İlk çocuk	46.345	
Ortanca veya ortancalardan biri	42.553	2.16 ⁺
İlk çocuk	46.345	
Son çocuk	46.966	0.39 ⁻
Ortanca veya ortancalardan biri	42.553	2.37 ⁺⁺
Son çocuk	46.966	

+p < 0.05

++p < 0.01

-P > 0.05

Ortalamaların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrolünde ilk çocuk grubu ile ortanca veya ortancalardan biri grubu arasındaki fark önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). İlk çocuk ve son çocuk grupları arasındaki fark önemsizdir ($P > 0.01$). Ortanca veya ortancalardan biri grubu ile son çocuk grubu arasında önemli bir fark vardır.

TABLO-38: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ANNE YAŞINA GÖRE VARYANS ANALİZİ

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	313.6348	156.8174	2.1450
Grup içi	226	16522.1032	73.1067	
Genel	228	16835.7380		

-P > 0.05

Annelerin tutumlarının sevgi itemine ait puanlarının annelerin yaşlarına göre farklılık yaratmadığı Tablo 38'de görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-39: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ANNE YAŞINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	223.6495	111.8248	1.6351
Grup içi	226	15456.1933	68.3902	
Genel	228	15679.8428		

-P > 0.05

Annelerin tutumlarının cezalandırma itemine ait puanlarının annelerin yaşlarına göre farklılık göstermediği Tablo 39'da sergilenmektedir (P > 0.05).

TABLO-40: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEME AİT PUANLARIN ANNE YAŞINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	68.8229	34.4115	0.3183
Grup içi	226	24435.4216	108.1213	
Genel	228	24504.2445		

-P > 0.05

Tablo 40'da da görüldüğü gibi annelerin tutumlarının aşırı istekleri olma itemine ait puanları annelerin yaşlarına göre farklılık göstermemektedir (P > 0.05).

TABLO-41: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN BABA YAŞINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1051.8764	525.9382	6.0685 ⁺
Grup içi	226	19586.7088	86.6669	
Genel	228	20638.5852		

+ P < 0.05

Tablo 41, baba tutumlarının sevgi itemine ait puanların babaların yaşlarına göre farklılık gösterdiğini sergilemektedir (P < 0.05).

TABLO-42: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN BABA YAŞINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	159.2484	79.6242	1.1125 ⁻
Grup içi	226	16175.0136	71.5709	
Genel	228	16334.2620		

-P > 0.05

Tablo 42, baba tutumlarının cezalandırma itemine ait puanların babaların yaşlarına göre farklılık yaratmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-43: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN BABA YAŞINA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	209.4208	104.7104	0.9285 ⁻
Grup içi	226	25486.0115	112.7700	
Genel	228	25695.4323		

-P > 0.05

Tablo 43, baba tutumlarının aşırı istekleri olma itemine ait puanların babaların yaşlarına göre farklı bulunmadığını göstermektedir (: > 0.05).

TABLO - 44: BABA TUTUMUNUN SEĞİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ BABA YAŞINA GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
20 - 35 yaş	58.139	1.09 ⁻
36 - 45 yaş	59.848	
20 - 35 yaş	58.139	1.65 ⁻
46 yaş ve üstü	54.895	
36 - 45 yaş	59.848	3.47 ⁺
46 yaş ve üstü		

-P > 0.05

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde yalnızca otuzaltı, kırkbeş yaş ve kırkaltı yaş ve üstü yaş grupları arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.01).

TABLO-45: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARINI ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	3009.8602	1504.9301	24.5995 ⁺
Grup içi	226	13825.8778	61.1765	
Genel	228	16835.7380		

+ P < 0.05

Tablo 45'de anne tutumlarının sevgi itemine ait puanların annelerin eğitim düzeylerine göre farklı bulunduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO-46: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ANNENİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	2156.4155	1078.2083	18.0187 ⁺
Grup içi	226	13523.4263	59.8382	
Genel	228	15679.8418		

+ P < 0.05

Tablo 46, anne tutumlarının cezalandırma itemine ait puanların annelerin eğitim düzeylerine göre farklı bulunduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO47: ANNENİN TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ANNENİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	413.4040	206.7020	1.9391 ⁻
Grup içi	226	24090.8406	106.5966	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Tablo 47, anne tutumlarının aşırı istekleri olma itemine ait puanların annelerin eğitim düzeylerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-48: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI:

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1367.2593	1183.6296	14.6404 ⁺
Grup içi	226	18271.3259	80.8466	
Genel	228	20638.5852		

+P < 0.05

Tablo 48, baba tutumlarının sevgi itemine ait puanların babaların eğitim düzeylerine göre farklılık yarattığını göstermektedir (P < 0.05).

TABLO-49: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1526.3395	763.1698	11.6476 ⁺
Grup içi	226	14807.9225	65.5218	
Genel	228	16334.2620		

+P < 0.05

Tablo 49, baba tutumlarının cezalandırma itemine ait puanların babaların eğitim düzeylerine göre farklı bulunduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO-50: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	178.5945	89.2972	0.7909 ⁻
Grup içi	226	25516.8378	112.9064	
Genel	228	25695.4323		

-P > 0.05

Tablo 50, baba tutumlarının aşırı istekleri içeren itemine ait puanların babaların eğitim düzeylerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-51: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Okuma yazması yok	60.279	1.095 ⁻
İlk veya ort.ok.mez.	61.756	
Okuma yazması yok	60.279	1.873 ⁻
Lise veya yük.ok. mez.	56.955	
İlk veya ort.ok. mez.	61.279	3.657 ⁺⁺
Lise veya yük.ok. mez.	56.955	

-P > 0.05

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde annelerin eğitim düzeyleri arasındaki farklar ilk veya ortaokul mezunu grubu ile lise veya yüksek okul mezunu grubu arasında önemli ($P < 0.01$) iken diğer gruplar arasında önemsiz ($P > 0.05$) bulunmuştur.

TABLO-52: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE İKİŞERLİK KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Okuma yazması yok	34.186	0.509 ⁻
İlk veya ort.ok.mez.	34.924	
Okuma yazması yok	34.186	0.804 ⁻
Lise veya yük.ok.mez.	35.567	
İlk veya ort.ok.mez.	34.924	0.514 ⁻
Lise veya yük.ok.mez.	35.567	

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde annelerin eğitim düzeyleri arasındaki farklar tüm gruplar için önemsiz bulunmuştur ($P > 0.01$).

TABLO-53: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Okuma yazması yok	53.846	0.39 ⁻
İlk veya ort.ok.mez.	54.990	
Okuma yazması yok	53.846	3.08 ⁺⁺
Lise veya yük.ok.mez.	61.226	
İlk veya ort.ok.mez.	54.390	5.14 ⁺⁺
Lise veya yük.ok.mez,	61.226	

-P > 0.05

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde okuma yazma bilmeyen babalarla ilk veya orta okul mezunu babalar arasındaki fark önemsiz ($P > 0.05$), diğer gruplar arasındaki farklar önemli bulunmuştur ($P < 0.01$).

TABLO-54: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
Okuma yazması yok	35.230	0.13 ⁻
İlk veya ort.ok.mez.	35.574	
Okuma yazması yok	35.230	2.13 ⁺
Lise veya yük.ok.mez.	30.373	
İlk veya ort.ok.mez.	35.574	4.76 ⁺⁺
Lise veya yük.ok.mez.	30.373	

-P > 0.05

+P < 0.05

++P < 0.01

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde okuma yazması olmayan babalarla ilk veya orta okul mezunu babalar arasındaki fark önemsiz ($P > 0.05$) diğer gruplar arasındaki fark önemli bulunmuştur ($P < 0.01$), ($P < 0.01$).

TABLO-55 b: ÇOCUKLARDAKİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİNİN DAĞILIMI

KİŞİLİK PROBLEMLERİ	VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN				ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN				TOPLAM					
	Var		Yok		Var		Yok		Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aşğılık duyguları	27	11.79	202	88.21	229	100	25	10.92	204	89.08	229	100	229	100
Çabuk telaşa kapılmak bocalamak	108	47.16	121	52.84	229	100	73	31.88	156	68.12	229	100	229	100
Kendine güvenmeme	71	31.00	158	69.00	229	100	65	28.38	164	71.62	229	100	229	100
Kaygı	65	28.38	164	71.62	229	100	43	18.78	186	81.22	229	100	229	100
Kendini başkalarından uzak tutma	29	12.66	200	87.34	229	100	24	10.48	205	89.52	229	100	229	100
Sıkılgnalık	91	39.74	138	50.26	229	100	62	27.07	167	72.93	229	100	229	100
Suskunluk	75	32.75	154	67.25	229	100	48	20.96	181	79.04	229	100	229	100
Utangaçlık	91	39.74	138	60.26	229	100	51	22.27	178	77.73	229	100	229	100
Sosyal olaylardan çekilme	43	18.78	186	81.22	229	100	28	12.23	201	87.77	229	100	229	100
Eğlenmeye karşı yeteneksizlik	32	13.97	197	86.03	229	100	30	13.10	199	86.90	229	100	229	100
Aşırı duygusalılık	73	31.88	156	68.12	229	100	31	13.54	198	86.46	229	100	229	100
Sürekli bir üzüntü ve sıkıntı hali	41	17.90	188	82.10	229	100	20	8.73	209	91.27	229	100	229	100
Çevreye karşı ilgisizlik	29	12.66	200	87.34	229	100	25	10.92	204	89.08	229	100	229	100
Sinirlilik	121	52.84	108	47.16	229	100	40	17.47	189	82.53	229	100	229	100
Ağlama	91	39.74	138	60.26	229	100	42	18.34	187	81.66	229	100	229	100
Deride allerjji	42	18.34	187	81.66	229	100	6	2.62	223	97.38	229	100	229	100
Büyük yaştaki arkadaşları tercih etme	63	27.51	166	72.49	229	100	10	4.37	219	95.63	229	100	229	100

TABLO-55 c: ÇOCUKLARDAKİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİNİN DAĞILIMI

Autistik Promlemler	VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN				ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN							
	Var		Yok		Var		Yok		Toplam			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Zihin meşguliyeti	93	40.61	136	59.39	229	100	30	13.10	199	86.90	229	100
Dikkat süresinin kısalığı	82	35.81	147	64.19	229	100	75	32.75	154	67.25	229	100
Dikkatsizlik	101	44.10	128	55.90	229	100	91	39.74	138	60.26	229	100
Pasiflik	37	16.16	192	83.84	229	100	49	21.40	180	78.60	229	100
Hayal kurma	104	45.41	125	54.59	229	100	25	10.92	204	89.08	229	100
Hareketlerinde ağırlık	76	33.19	153	66.81	229	100	59	25.76	170	74.24	229	100
Kekemelik	16	6.99	213	93.01	229	100	5	2.18	224	97.82	229	100
Yüksek ateş veya astım	14	6.11	215	93.89	229	100	2	0.87	227	99.13	229	100
Uyuşukluk	39	17.03	190	82.97	229	100	11	4.80	218	95.20	229	100
Küçük yaşta arkadaşları tercih etme	71	31.00	158	69.00	229	100	5	2.18	224	97.82	229	100
Karın ağrıları	60	26.20	169	73.80	229	100	8	3.49	221	96.51	229	100
Mide bulantısı	42	18.34	187	81.66	229	100	8	3.49	221	96.51	229	100
Masturbasyon (kendini tatmin)	37	16.16	192	83.84	229	100	0	0.00	229	100.00	229	100
Okuldan kaçma	3	1.31	226	98.69	229	100	1	0.44	228	99.56	229	100

Tablo 55(a,b,c), çocuklarda veliler ve öğretmenler tarafından bağımsız olarak belirtilen davranış problemlerinin (iletişim problemleri, kişilik problemleri, otistik problemleri) yüzde olarak dağılımlarını göstermektedir.

TABLO-56: ÇOCUKTA VELİ VE ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ARASINDAKİ KORELASYONLAR

Veli	Öğretmen	Kovaryans	Korelasyon Katsayısı	Standart Hatası	T Değeri
İletişim	İletişim	1.98	0.40	0.060	6.61 ⁺⁺
Kişilik	Kişilik	0.88	0.21	0.061	3.23 ⁺⁺
Autism	Autism	1.67	0.32	0.062	5.21 ⁺⁺

++P < 0.01

Tablo 56'da çocukta veli ve öğretmen tarafından belirtilen davranış problemleri arasındaki ilişkinin zayıf olduğu görülmektedir.

Korelasyon katsayılarının önem kontrolleri yapılarak, bu katsayıların önemli olduğu gösterilmiştir (P < 0.01).

TABLO-57: ÇOCUKTA VELİ VE ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN DAVRANIŞ PROBLEMLERİNE AİT ORTALAMALAR ARASI FARKIN ÖNEM KONTROLÜ

Veli	Öğretmen	Ortalamaların Farkı	Ortalamaların Farkının Standart Hatası	T Değeri
İletişim	İletişim	0.144	0.208	0.69 ⁻
Kişilik	Kişilik	0.537	0.192	2.78 ⁺⁺
Autism	Autism	0.231	0.212	1.09 ⁻

-P > 0.05

++P < 0.05

Tablo 57'de çocukta veli ve öğretmen tarafından belirtilen davranış problemlerine ait ortalamalar arası farkın yalnızca kişilik problemleri için önemli olduğu gösterilmektedir. (P < 0.01).

TABLO-58: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN, İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	264.4886	132.2443	1.8036 ⁻
Grup içi	226	16571.2495	73.3241	
Genel	226	16835.7381		

- P > 0.05

Tablo 58, anne tutumunun sevgi itemine ait puanlarında çocukta, veli tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklılık bulunmadığı görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-59: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ, İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	162.5660	81.2880	1.1838 ⁻
Grup içi	226	15517.2769	68.6605	
Genel	228	15679.8429		

-P > 0.05

Tablo 59, anne tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta, veli tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklı olmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-60: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA, VELİNİN BELİRTTİĞİ İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	179.8196	89.9098	0.8354 ⁻
Grup içi	226	24324.4250	107.6302	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Tablo 60'da da görüldüğü gibi anne tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanlarında çocukta, velinin belirttiği iletişim problemlerine göre farklılık bulunmamıştır (P > 0.05).

TABLO- 61: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN, İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	570.2998	285.1499	3.2112 ⁺
Grup içi	226	20068.2854	98.7977	
Genel	228	20638.5852		

+P < 0.05

Tablo 61, baba tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta veli tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre belirtilen kişilik problemlerine göre farklı bulunduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO- 62: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	229.5690	114.7845	1.6108 ⁻
Grup içi	226	16104.6931	71.2597	
Genel	228	16334.2621		

-P > 0.05

Tablo 62, baba tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta veli tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklı bulunmadığı görülmektedir (P > 0.05).

TABLO- 63: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	61.5383	30.7692	0.2913 ⁻
Grup içi	226	25633.8941	113.4243	
Genel	228	25695.4324		

-P 0.05

Çocukta veli tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre baba tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanlarda farklılık bulunmadığı Tablo 63'de görülmektedir (P > 0.05).

TABLO- 64: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA, VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
6 dan az problemi olanlar	58.844	1.49 ⁻
6-10 arası problemi olanlar	56.722	
6 dan az problemi olanlar	58.844	2.23 ⁺
11 ve fazla problemi olanlar	52.250	
6-10 arası problemi olanlar	56.722	1.35 ⁻
11 ve fazla problemi olanlar	52.250	

+P < 0.05

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrolünde altıdan az problemi olan grup ile onbir ve daha fazla problemi olan grup arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (P < 0.05).

TABLO- 65: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN, KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	697.1424	348.5712	4.8813 ⁺
Grup içi	226	16138.5956	71.4097	
Genel	228	16835.7380		

+ P < 0.05

Anne tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta veli tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklı bulunduğu Tablo 65'de görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-66: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN, ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	437.0300	218.5150	3.2398 ⁺
Grup içi	226	15242.8128	67.4461	
Genel	228	15679.8428		

+ P < 0.05

Çocukta veli tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre anne tutumunun cezalandırma itemine ait puanlarda farklılık olduğu Tablo 66'da görülmektedir (P < 0.05).

TABLO-67: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	13.3851	6.6925	0.0618 ⁻
Grup içi	226	24490.8595	108.3666	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Tablo 67'de da görüldüğü gibi anne tutumunun aşırı istekleri içeren puanlarında, çocukta veli tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklılık yoktur (P > 0.05).

TABLO- 68: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	564.7940	282.3970	3.1794 ⁺
Grup içi	226	20073.7912	88.8221	
Genel	228	20638.5852		

+ P < 0.05

Tablo 68, baba tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta, veli tarafından belirtilen, kişilik problemlerine göre farklı bulunduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO- 69: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	195.4866	97.7433	1.3688 ⁻
Grup içi	226	16138.7755	71.4105	
Genel	228	16334.2621		

-P > 0.05

Baba tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta veli tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklılık yaratmadığı Tablo 69'de görülmektedir.

TABLO- 70: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	208.5795	104.2898	0.9248 ⁻
Grup içi	226	25486.8528	112.7737	
Genel	228	25695.4323		

-P > 0.05

Çocukta velinin belirttiği kişilik problemlerine göre, baba tutumunun aşırı isteklerine ait puanlarında fark olmadığı Tablo 70'de görülmektedir (P > 0.05).

TABLO- 71: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
5 den az problemi olanlar	61.745	3.03 ⁺⁺
5-9 arası problemi olanlar	58.091	
5 den az problemi olanlar	61.745	1.43 ⁻
10 ve fazla problemi olanlar	59.041	
5-9 arası problemi olanlar	58.091	0.49 ⁻
10 ve fazla problemi olanlar	59.041	

++ P < 0.01

- P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde yalnızca beşden az problemi olanlar grubu ile altı, dokuz problemi olanlar grubu arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.01). Diğer gruplar arasındaki farklar ise önemsizdir (P > 0.05).

TABLO- 72: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ.

	Ortalamalar	t Değerleri
5 den az problemi olanlar	33.661	2.12 ⁺
5-9 arası problemi olanlar	36.160	
5 den az problemi olanlar	33.661	1.89 ⁻
10 ve fazla problemi olanlar	37.592	
5-9 arası problemi olanlar	36.160	0.51 ⁻
10 ve fazla problemi olanlar	37.125	

+P < 0.05

- P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrolünde yalnızca beşden az problemi olanlar grubu ile altı-dokuz problemi olanlar grubu arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.05). Diğer gruplar arasındaki farklar ise önemsizdir (P > 0.05).

TABLO-73: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTİMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ KİŞİLİK İ PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
5 den az problemi olanlar	59.601	2.33 ⁺
5-9 arası problemi olanlar	56.471	
5 den az problemi olanlar	59.601	1.50 ⁻
10 ve fazla problemi olanlar	56.416	
5-9 arası problemi olanlar	56.471	0.02 ⁻
10 ve fazla problemi olanlar	56.416	

+P < 0.05

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların, ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde yalnızca beşten az problemi olanlar ile altı ve dokuz arası problemi olanlar arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.05), diğer gruplar arasındaki farklar önemsiz bulunmuştur (P > 0.05).

TABLO- 74: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	322.1597	161.0798	2.2045 ⁻
Grup içi	226	16513.5784	73.0689	
Genel	228	16835.7381		

-P > 0.05

Tablo 74, de görüldüğü gibi anne tutumunun sevgi itemine ait puanlarında çocukta veli tarafından belirtilen autistik problemlere göre farklılık bulunmamıştır (P > 0.05).

TABLO- 75: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	881.6392	440.8196	6.7323 ⁺
Grup içi	226	14798.2036	65.4788	
Genel	228	15679.8428		

+P < 0.05

Tablo 75, anne tutumunun sevgi itemine ait puanların, çocukta velilerin belirttiği autistik problemlere göre farklılık yarattığını belirtmektedir (P < 0.05).

TABLO- 76: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN, ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	482.4629	241.2315	2.2695 ⁻
Grup içi	226	24021.7817	106.2911	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Tablo 76, anne tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanlarında çocukta, velilerin belirttiği, autistik problemlere göre fark olmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-77: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	932.1051	466.0526	5.3448 ⁺
Grup içi	226	19705.4801	87.1968	
Genel	228	20638.5852		

+ P < 0.05

Tablo 77, baba tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta veli tarafından belirtilen autistik problemlere göre farklı olduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO-78: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, VELİNİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	460.1391	230.0696	8.2755 ⁺
Grup içi	226	15874.1229	70.2395	
Genel	228	16334.2680		

+ P < 0.05

Tablo 78'da da belirtildiği gibi baba tutumunun sevgi itemine ait puanlar çocuklarda velilerin belirttiği autistik problemlere göre farklılık yaratmaktadır (P < 0.05).

TABLO-79: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN, ÇOCUKTA VELİNİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	164.2714	82.1357	0.7271 ⁻
Grup içi	226	25531.1609	112.9697	
Genel	228	25695.4323		

-P 0.05

Tablo 79'da baba tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların, çocukta velinin belirttiği autistik problemlere göre farklı olmadığı görülmektedir (P > 0.05).

TABLO-80: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA, VELİ TARAFINDAN BELİRLENEN AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
4 den az problemi olanlar	33.214	3.39 ⁺
4-8 arası problemi olanlar	37.010	
4 den az problemi olanlar	33.214	1.87 ⁻
9 ve fazla problemi olanlar	38.333	
4-8 arası problemi olanlar	37.010	0.47 ⁻
9 ve fazla problemi olanlar	38.333	

+P < 0.01

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde dörtten az problemi olanlarla dört ve sekiz arasında problemi olanlar arasındaki fark önemli bulunmuştur. (P < 0.01), diğer gruplar arasındaki farklar önemsizdir (P > 0.05).

TABLO- 81: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA, VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
4 den az problemi olanlar	59.429	1.90 ⁻
4-8 arası problemi olanlar	57.053	
4 den az problemi olanlar	59.428	2.90 ⁺⁺
9 ve fazla problemi olanlar	49.888	
4-8 arası problemi olanlar	57.053	2.16 ⁺
9 ve fazla problemi olanlar	49.888	

-P \geq 0.05

++P < 0.01

+P < 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde dörtten az problemi olanlarla dört,sekiz arası problemi olanlar arasındaki fark önemsiz bulunmuştur (P > 0.05). Diğer gruplar arasındaki farklar önemlidir (P < 0.01), (P < 0.05).

TABLO- 82: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA, VELİ TARAFINDAN BELİRTİLEN AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
4 den az problemi olanlar	31.666	2.43 ⁺
4-8 arası problemi olanlar	34.446	
4 den az problemi olanlar	31.666	1.19 ⁻
9 ve fazla problemi olanlar	35.111	
4-8 arası problemi olanlar	34.446	0.22 ⁻
9 ve fazla problemi olanlar	35.111	

+P < 0.05

-P > 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde dörtten az problemi olanlarla, dört sekiz arası problemi olanlar arasındaki fark önemli bulunmuştur (P < 0.05) Diğer gruplar arasındaki farkla ise önemsizdir (P > 0.05)

TABLO- 83: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN, İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	32.6157	16.3079	0.2193 ⁻
Grup içi	226	16803.1224	74.3501	
Genel	228	16835.7381		

-P > 0.05

Tablo 83, anne tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta öğretmen tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklılık bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-84: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ, İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varsayson Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	999.9418	499.9709	7.6972
Grup içi	226	14679.9011	64.9553	
Genel	228	15679.8429		

+P < 0.05

Tablo 84, anne tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, iletişim problemlerine göre farklı olduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO-85: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	799.6961	399.8480	3.8122 ⁺
Grup içi	226	23704.5486	104.8874	
Genel	228	24504.2447		

+P < 0.05

Tablo 85, anne tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların çocukta, öğretmenin belirttiği iletişim problemlerine göre farklı olduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO- 86: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	34.7809	17.3904	0.1908
Grup içi	226	20603.8044	91.1673	
Genel	228	20638.5853		

-P > 0.05

Tablo 86, baba tutumunun sevgi itemine ait puanlarında çocukta, öğretmen tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklılık bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-87: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	1415.0864	707.5432	10.7181
Grup içi	226	14919.1757	66.0141	
Genel	228	16334.2621		

+P < 0.05

Tablo 87, baba tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklı olduğunu göstermektedir (P < 0.05).

TABLO- 88 : BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	468.3256	234.1628	2.0978
Grup içi	226	25227.1069	111.6244	
Genel	228	25695.4325		

- P > 0.05

Tablo 88, baba tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen iletişim problemlerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO- 89: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
6 dan az problemi olanlar	33.214	3.39 ⁺
6-10 arası problemi olanlar	37.010	
6 dan az problemi olanlar	33.214	2.27 ⁺
11 ve fazla problemi olanlar	38.333	
6-10 arası problemi olanlar	37.010	0.47 ⁻
11 ve fazla problemi olanlar	38.333	

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde beşden az problemi olanlar grubu ile altı, dokuz arası problemi olanlar grubu arasındaki fark önemli ($P < 0.01$) diğer gruplar arasındaki farklar ise önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$).

TABLO-90: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN, İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
6 dan az problemi olanlar	46.563	2.13 ⁺
6-10 arası problemi olanlar	49.553	
6 dan az problemi olanlar	46.563	2.21 ⁺
11 ve fazla problemi olanlar	48.222	
6-10 arası problemi olanlar	49.553	0.35 ⁻
11 ve fazla problemi olanlar	48.222	

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde beşden az problemi olanlarla altı, dokuz arası problemi olanlar arasındaki fark önemli ($P < 0.05$), diğer gruplar arasındaki farklar ise önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$).

TABLO-91: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUAN ORTALAMALARININ ÇOCUKTA ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN İLETİŞİM PROBLEMLERİNE GÖRE İKİŞERLİ KARŞILAŞTIRILARAK YAPILAN ÖNEM KONTROLÜ

	Ortalamalar	t Değerleri
6 dan az problemi olanlar	31.666	2.43 ⁺
6-10 arası problemi olanlar	34.446	
6 dan az problemi olanlar	31.666	3.35 ⁺
11 ve fazla problemi olanlar	35.111	
6-10 arası problemi olanlar	34.446	0.22 ⁻
11 ve fazla problemi olanlar	35.111	

+P < 0.05

-P > 0.05

Ortalamalar arası ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrolünde beşten az problemi olanlar grubu ile altı, dokuz arası problemi olanlar grubu arasındaki fark önemli (P < 0.05). diğer gruplar arasındaki farklar ise önemsiz (P > 0.05) bulunmuştur.

TABLO-92: ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Dereği
Gruplar arası	2	396.5670	198.2835	2.7259 ⁻
Grup içi	226	16439.1711	72.7397	
Genel	228	16835.7381		

- P > 0.05

Tablo 92, anne tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, kişilik problemlerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-93: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN, KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	341.5557	170.7779	2.5163 ⁻
Grup içi	226	15338.2872	67.8685	
Genel	228	15679.8429		

- P > 0.05

Tablo 93, anne tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta öğretmen tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklılık bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-94: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN, KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	309.1683	154.5841	1.4439 ⁻
Grup içi	226	24195.0764	107.0579	
Genel	228	24504.2447		

-P > 0.05

Tablo 94, anne tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, kişilik problemlerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO- 95: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN, KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	308.7795	154.3897	1.7163
Grup içi	226	20329.8058	89.8549	
Genel	228	20638.5853		

-P > 0.05

Tablo 95, baba tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO- 96: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN, KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	47.2560	23.6280	0.3279
Grup içi	226	16287.0061		
Genel	228	16334.2621		

-P > 0.05

Tablo 96, baba tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO- 97 : BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMEN TARAFINDAN BELİRTİLEN KİŞİLİK PROBLEMLERİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	2	88.2013	44.1006	0.3892
Grup içi	226	25607.2312	113.3063	
Genel	228	25695.4325		

-P > 0.05

Tablo 97, baba tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen kişilik problemlerine göre farklı bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO- 98 : ANNE TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	1	10.3017	10.3017	0.1390
Grup içi	227	16825.4364	74.1209	
Genel	228	16835.7381		

-P > 0.05

Tablo 98, anne tutumunun sevgi itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, autistik problemlere göre farklılık bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-99: ANNE TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	1	2.0698	2.0698	0.0300
Grup içi	227	15677.7731	69.0651	
Genel	228	15679.8429		

-P > 0.05

Tablo 99, anne tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, autistik problemlere göre farklılık yaratmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO- 100: ANNE TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AİT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	1	270.8246	270.8246	2.5369
Grup içi	227	24233.4200	106.7552	
Genel	228	24504.2446		

-P > 0.05

Tablo 100, anne tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, autistik problemlere göre farklılık yaratmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-101: BABA TUTUMUNUN SEVGİ İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	1	0.2923	0.2923	0.0032
Grup içi	227	20638.2929	90.9176	
Genel	228	20639.5852		

-P > 0.05

Tablo 101, baba tutumunun sevgi itemine ait puanlarında çocukta, öğretmen tarafından belirtilen, autistik problemlere göre farklılık bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-102: BABA TUTUMUNUN CEZALANDIRMA İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	1	104.1241	104.1241	1.4563
Grup içi	227	16230.1379	71.4984	
Genel	228	16334.2620		

-P > 0.05

Tablo 102, baba tutumunun cezalandırma itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen autistik problemlere göre farklılık bulunmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TABLO-103: BABA TUTUMUNUN AŞIRI İSTEKLERİ İÇEREN İTEMİNE AIT PUANLARIN ÇOCUKTA, ÖĞRETMENİN BELİRTTİĞİ, AUTİSTİK PROBLEMLERE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri
Gruplar arası	1	138.0098	138.0098	1.2258
Grup içi	227	25557.4226	112.5878	
Genel	228	25695.4324		

-P > 0.05

Tablo 103, baba tutumunun aşırı istekleri içeren itemine ait puanların çocukta, öğretmen tarafından belirtilen autistik problemlere göre farklılık yaratmadığını göstermektedir (P > 0.05).

TARTIŞMA

Anababaların tutumları çocukluk yıllarında çocuğun kişilik gelişimini büyük ölçüde etkiler (30).

Anababaların çocukları ile olan ilişkileri çoğunlukla, görelî olarak bağımsız oldukları tahmin edilen iki ayrı ana-baba özellikleri takımı arasındaki etkileşim anlamında kavramlaştırılmıştır ki bu iki özellik takımı, sıcaklık-düşmanlık, ve kontrol-özerklîktir (6).

Eğer modern kişilik teorisi ve klinik deneyimler gerçekte bir temele dayanıyorsa, çocuklar arasındaki davranış problemlerinin kökeninde anababa tutumlarının önemi tahmin edilebilir (30).

Anababa çocuk ilişkilerini derinlemesine kavrayabilmek için yalnızca anababanın ne yaptığını, ya da ne yapmak istediğini bilmek yeterli değildir. Çocuğun durumu nasıl değerlendirdiğini de bilmek gerekir.

Bu araştırmada anababaların tutumlarını etkiliyebilecek etkenler, çocuğun bu tutumları algılaması ve buna bağılı davranış problemleri araştırılmıştır.

Araştırma farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki üç ilkökölün dördüncü ve beşinci sınıflarında okuyan 229 kız ve erkek çocuk üzerinde yürütülmüştür. Deneklerin parçalanmamış ailelerden olmalarına, anababa ile birlikte yaşıyor bulunmalarına, herhangi bir bedensel özüre sahip olmamalarına ve sene kaybetmemiş olmalarına dikkat edilmiştir.

Çocukların anababa tutumlarını nasıl algıladıklarını öğrenebilmek için onlara Bronfenbrenner Anababa Davranışı Anketi (BPB) uygulanmıştır. Davranış problemleri ise velilerden ve öğretmenlerden bağımsız olarak alınan bilgiler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada öğretmenlerle velilerin çocuklarda gözlediği davranış problemleri arasındaki ilişki de test edilmek istenmiştir. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda aradaki ilişkinin zayıf olduğu görülmüştür. Bu bulgu Peterson ve arkadaşları tarafından da desteklenmektedir (30). Çocukların içinde buldukları çevreye uygun davranışlar gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir. Velilere göre çocuklardaki kişilik problemlerinin daha fazla olduğu bulunmuştur.

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, çocukların cinsiyetleri, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun kardeşleri arasındaki sırası, babanın yaşı ve anababanın eğitim düzeyleri, anababaların çocuklarına karşı tutumlarını etkileyici etmenler olarak bulunmuştur.

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar anne-ve babaları tarafından daha az sevildiklerini ve daha fazla cezalandırıldıklarını düşünmektedirler ($P < 0.01$). Bu bulgu Miller ve Swanson (1960) tarafından da desteklenmektedir (31). Üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların anababalarının onlara karşı sevgi göstermeleri açısından farklılık önemli bulunmadığı halde orta sosyo-ekonomik düzeyde cezalandırma üst sosyo-ekonomik düzeyden daha fazladır ($P < 0.01$). Böylece ailenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe cezalandırmanın azaldığı söylenebilir. Anababaların çocuklarından aşırı

istekleri olması ise her üç düzeyde de farklılık göstermemiştir ($P > 0.05$).

Çocukların cinsiyetleri arasında anababaların sevgisi açısından farklılık önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). Fakat /erkek çocukların hem anneleri hem de babaları tarafından daha çok cezalandırıldıkları görülmüştür ($P < 0.01$). Anababaların erkek çocuklarından beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur ($P < 0.01$). Bu bilgiler literatür tarafından da desteklenmektedir (32). Bunu günümüzde halen birtakım sorumlulukları erkeğin taşıması gerektiği inancının yaygınlığına bağlayabiliriz. Anababalar yarının babası olacak erkek çocuklarını bu sorumlulukları yüklenebilmeleri için küçük yaştan başlayarak eğitmektedirler.

Anne ve baba tutumlarının ailedeki çocuk sayısından da etkilendiği görülmüştür. (Ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuğa karşı gösterilen ilgi ve sevginin azaldığı ve cezalandırmanın arttığı ortaya çıkmıştır ($P < 0.01$)). Bossard ve Boll'da 1960'daki bir araştırmalarının sonucunda bunu şöyle dile getirmişlerdir. "Çok sayıda çocuk olan ailelerde, ailedeki roller daha kesin tanımlanmaya, günlük işler belirlenmeye ve disiplin daha otoriter ve şiddetli olmaya başlayacaktır" (6).

Bulgulara göre çocuğun kardeşleri arasındaki sırası annelerde cezalandırma ve aşırı istekleri olma açısından farklılık yaratmamaktadır ($P > 0.05$). Babaların ceza uygulaması, kardeş sırasından etkilenmemektedir, fakat ortanca çocukta beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir ($P < 0.05$).

Bunun yanısıra ilk ve son çocuklar anne ve babalarının sevgisinden şüphe etmedikleri halde, ortanca çocuklar anne ve babaları tarafından daha az sevildiklerini algılamaktadırlar ($P < 0.01$). Bu, ailedeki büyük ve küçük çocukların yaşları itibari ile halledilmesi gereken önemli sorunları olmasına ve dolayısıyla anababaya ait ilgiyi daha çok sağladıklarına, bunun da ortanca çocukta kendisinin ihmal edildiği fikrinin yerleşmesine neden olduğu şeklinde düşünülebilir.

Anneler hangi yaşta olurlarsa olsunlar, çocuklarına karşı tutumlarında farklılık bulunamamıştır ($P > 0.05$). Buna karşılık kırkaltı yaş ve daha üstündeki babaların çocuklarına karşı daha az sevgi gösterdikleri bulunmuştur ($P < 0.01$).

Çocukların dördüncü, beşinci sınıf çocukları olduğu gözönünde bulundurulunca, bu çocukların yetiştirilmelerinin babalarının ileri yaşlarına rastladıkları anlaşılmaktadır. Yaş ilerledikçe sabırlarının azaldığı düşünülebilir, çocuk ise ilgi ve arkadaşlık beklemektedir, aradığını bulamıyan çocuğun sevilmediğini düşünmesi doğal karşılanmalıdır. Duruma başka bir açıdan bakıldığında, bu yaş çocuklarının babalarının çoğunlukla otuzaltı, kırkbeş yaş civarında toplandığı görülmektedir. Arkadaşlarının babalarının genç, kendininkinin orta yaşın üstünde olması ve dolayısı ile birçok durumda onun ilgi seviyesine inememesi çocuk tarafından babasının onu daha az sevdiği şeklinde yorumlanabilir.

Çocuklara karşı sevgi gösterme ve cezalandırmanın anababanın eğitim düzeyleriyle de ilişkili olduğu bulunmuştur ($P < 0.05$). Aşırı isteklerde ise eğitim düzeylerine göre

farklılık yoktur ($P > 0.05$). İlk veya ortaokul mezunu annelerle lise veya yüksek okul mezunu annelerin çocuklarını sevmeleri arasındaki farklılık önemli bulunmuştur ($P < 0.01$). Eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklar anneleri tarafından daha az sevildiklerini algılamaktadırlar. Cezalandırma yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). Eğitim düzeyi yükseldikçe annelerin çalışan anneler grubuna girme olasılıkları artmaktadır, eğitim düzeyi yüksek olmayan annelerden de, çalışanlar vardır fakat bunların çoğu zaman eve de iş getirmelerini gerektirmemektedir. Ya da eve, eğitim düzeyleri yüksek anneler kadar yorgun dönmedikleri düşünülebilir. Evde de çalışması gereken (ev işleri dışında) ya da eve çok yorgun dönen eğitim seviyeleri yüksek annelerin çocukları ile yakın ilişkiler içinde olmaları çok daha zordur. Annesinden daha çok ilgi, sevgi ve arkadaşlık isteyen bir çocuğun bu durumda daha az sevildiğini düşünmesi doğal bir sonuç olarak karşılanabilir. Annelerin bu tutumları çoğu zaman babalar tarafından dengelenilmeye çalışılmaktadır. Babalarda eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğa karşı sevgi gösterme artmakta, cezalandırma ise azalmaktadır ($P < 0.01$).

Araştırmada söz konusu olan anababa tutumlarıyla çocuğun davranışları arasında aranan ilişkilerin birçoğu istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Veliler tarafından belirtilen iletişim problemleri ile anne tutumları arasında ilişki bulunamamıştır ($P > 0.05$). Babanın sevgi ve ilgisi azaldıkça çocuktaki, itaatsizlik, ilgi arama, sorumsuzluk, aşırı hareketlilik vb. iletişim problemlerinin arttığı görülmüştür ($P < 0.05$).

Öğretmen tarafından çocukta gözlenen iletişim problemleri anababalar tarafından cezalandırılma ve annenin aşırı istekleri ile bağıntılı bulunmuştur ($P < 0.05$). Annenin aşırı istekleri ve cezalandırması arttıkça çocukta iletişim problemleri çoğalmaktadır ($P < 0.05$). Baba tarafından cezalandırılmanın sıklığı da çocuktaki iletişim problemlerinin artmasına neden olmaktadır ($P < 0.05$).

Veli tarafından belirtilen kişilik problemlerinin annenin sevgisi ve cezalandırması ile ilişkili olduğu bulunmuştur ($P < 0.05$). Anne ve babanın sevgi ve ilgileri azaldıkça çocuktaki kişilik problemlerinin arttığı görülmektedir ($P < 0.01$), ($P < 0.05$).

Öğretmen tarafından belirtilen kişilik problemleri de aynı şekilde anababa tutumları ile bağıntılı bulunmaktadır ($P < 0.05$).

Çocukta veli tarafından gözlenen autistik problemlerin anababalar tarafından cezalandırılma ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Cezalandırma arttıkça problemler de artmaktadır ($P < 0.01$).

Öğretmen tarafından gözlenen autistik problemlerin ise anababa tutumları ile bağıntılı olmadığı görülmüştür ($P > 0.05$).

Çocukta veliler ve öğretmenlerin gözlediği problemler arasındaki ilişkinin zayıf olması çocuğun davranışlarını çevreye göre ayarlamasından ileri gelebilir. Evde daha sıkı kontrol altında olduğu ve daha çok cezalandırıldığı için

saldırganlığını açıkca belirtemiyen bir çocuk bunu daha serbest bir ortam bulduğunda, okulda gerçekleştirebilir. Çocukların evde daha çok kişilik problemleri sergilemeleri bu şekilde açıklanabilir. Öğretmenlerse birçok çocukla etkileşim halinde olduklarından, çocuğun gürültücülük, itaatsizlik, sorumsuzluk, saldırganlık gibi iletişim problemleri ile daha çok ilgilenmekte ve bunu daha rahat gözleyebilmektedirler.

Fakat araştırmanın sonucunda görülüyor ki çocuk davranışlarını hangi ortamda sergilerse sergilesin, bu problemler anababa tutumları ile ilişkilidir. Bulgular, gözlenen davranış problemleri açısından farklı olduğu halde davranış problemleri ile anababa tutumlarının karşılaştırılmasında sonuçlar her iki durumdada hemen hemen aynı çıkmaktadır.

Bu durum Peterson ve arkadaşları tarafından da desteklenmektedir (31).

SONUÇ

Anababaların çocuklarına karşı tutumlarının ve çocuklardaki davranış problemlerinin incelendiği bu araştırmada, anababa tutumlarının hangi etmenlerden etkilendiği ve çocuk tarafından algılanan bu tutumların çocuktaki davranışsal göstergeleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile anababaların tutumları arasında aranan ilişki "aşırı istekler" i içeren item dışında istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar anne ve babaları tarafından daha az sevildiklerini ve daha fazla cezalandırıldıklarını düşünmektedirler. Üst ve orta sosyo-ekonomik düzeyler arasında sevgi açısından farklılık önemli bulunmadığı halde orta sosyo-ekonomik düzeyde cezalandırma üst sosyo-ekonomik düzeyden daha fazladır ($p < 0.01$). Anababaların çocuklarından aşırı istekleri olması ise her üç düzeyde de farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$).

Çocukların cinsiyetleri arasında anababaların sevgisi açısından farklılık önemli bulunmamıştır ($p > 0.05$). Fakat erkek çocukların hem anneleri hem de babaları tarafından daha çok cezalandırıldıkları görülmüştür ($p < 0.01$). Anababaların erkek çocuklarından beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Anne ve baba tutumlarında sevgi ve cezalandırma açısından ailedeki çocuk sayısına göre farklılık bulunmuştur. Anababaların aşırı istekleri olmasının ailedeki çocuk sayısı ile ilişkisi olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuğa karşı sevgi göstermenin azaldığı, cezalandırmanın ise arttığı görülmektedir ($p < 0.01$).

Çocuğun kardeşleri arasındaki sırası annelerde cezalandırma ve aşırı istekleri olma açısından farklılık yaratmamaktadır ($p > 0.05$). Babalarda ise cezalandırma açısından kardeş sırasına göre farklılık bulunmamıştır, fakat ortanca çocuktan beklentileri daha fazladır ($p < 0.05$). Bunun yanı sıra anne ve babaların ilk ve son çocuk arasında ayırım yapmadıkları ortanca çocuğun anne ve babası tarafından daha az sevildiğini algıladığı görülmektedir ($p < 0.01$).

Farklı yaşlardaki annelerin çocuklarına karşı tutumlarında farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$). Buna karşılık babaların yaşları ile çocuklarına karşı sevgilerinin farklılık yarattığı ve bu farkın otuzaltı, kırkbeş yaş grubu ile kırkaltı yaş ve üstündeki babalarda önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$). Kırkaltı yaşında ve daha yaşlı olan babaların çocuklarına karşı daha az sevgi gösterdikleri görülmüştür.

Anababaların eğitim düzeyleri ile çocuklarına karşı sevgi gösterme ve cezalandırmalarında farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Aşırı isteklerde ise eğitim düzeylerine göre farklılık yoktur ($p > 0.05$). İlk veya ortaokul mezunu anne-

lerle lise veya yüksek okul mezunu annelerin çocuklarını sevmeleri arasındaki farklılık önemli bulunmuş ($p < 0.01$). Eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklar anneleri tarafından daha az sevildiklerini algılamaktadır. Cezalandırma yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Babalarda ise eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğa karşı sevgi gösterme artmakta, cezalandırma ise azalmaktadır ($p < 0.01$).

Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda çocukta veli ve öğretmen tarafından belirtilen davranış problemleri arasındaki ilişkinin zayıf olduğu bulunmuştur. Veli ve öğretmenlerin çocukta gözledikleri kişilik problemleri arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.01$). Velilere göre çocuklardaki kişilik problemleri daha fazladır.

Veliler tarafından belirtilen iletişim problemleri ile anne tutumları arasında ilişki bulunamamıştır ($p > 0.05$). Babanın sevgisi azaldıkça çocuklardaki iletişim problemlerinin arttığı görülmüştür ($p < 0.05$).

Öğretmen tarafından çocukta gözlenen iletişim problemleri anababalar tarafından cezalandırılma ve annenin aşırı istekleri ile bağıntılı olmamaktadır ($p < 0.05$).

Annenin aşırı istekleri ve cezalandırması arttıkça çocukta iletişim problemleri çoğalmaktadır ($p < 0.05$). Baba tarafından cezalandırılmanın sıklığı da çocuktaki iletişim problemlerinin artmasına neden olmaktadır ($p < 0.05$).

Veli tarafından belirtilen kişilik problemlerinde annenin sevgisi ve cezalandırması yönünden farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu farklılık beşden az problemi olanlarla, altı ve dokuz problemi olanlar arasında önemli görülmüştür ($p < 0.01$). Anne ve babanın sevgisi azaldıkça kişilik problemleri artmaktadır ($p < 0.01$), ($p < 0.05$).

Anababa tutumları ile öğretmen tarafından belirtilen kişilik problemleri bağıntılı bulunmaktadır ($p < 0.05$).

Anababalar tarafından cezalandırılma, çocukta velinin belirttiği, autistik problemlere göre farklılık yaratmaktadır ($p < 0.05$). Bu farklılık dörtten az problemi olanlar, dört ve daha fazla problemi olanlar arasında önemlidir ($p < 0.01$). Cezalandırma arttıkça problemler de artmaktadır.

Öğretmen tarafından gözlenen autistik problemlerin, anababa tutumları ile bağıntısı olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara göre anababa tutumlarının çocukların kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkilediği görülmektedir.

Bu durumda çocuklarını, bağımsız, dışa dönük, sosyal yönden uyanık, yaratıcı, öz-güvenli, öz-saygılı ve düşmanlık duygusundan uzak bireyler olarak yetiştirmek isteyen anababalara çocukları ile ilişkilerinde büyük görevler düşmektedir.

Böyle bir birey ancak çocuğun varlığını kabul eden, sevgi gösteren, destekleyen, anlayan anababaların bulunduğu, fiziksel cezanın çok az olduğu ve uygulandığında nedeninin açıklandığı, özerkliği destekleyen, psikolojik kontrolün düşük olduğu ailelerde yetişebilir.

Anababalara çocuklarıyla olan ilişkilerinde bu noktalara dikkat etmeleri önerilir.

Anababaların bu konudaki eğitimlerini, basın, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları aracılığı ile çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanları ve pedagoglar üstlenebilir.

Ayrıca anababaların çocuk yetiştirmedeki yükünü azaltmak üzere, devlet tarafından, çocukların boş vakitlerini yararlı bir şekilde geçirebilecekleri faaliyet alanları kurulabilir. Böylece çocukları ile yeteri kadar ilgilenemiyen anababaların çocuklarında görülen birçok davranış problemi daha etkisiz hale getirilebilir.

ÖZET

Ankara İl Merkezinin farklı sosyo-ekonomik bölgelerindeki üç ilkokulun, dördüncü ve beşinci sınıf öğrencisi olan 229 kız ve erkek çocuk üzerinde yürütülen bu araştırmada, anababaların çocuklarına karşı tutumları ve çocuklardaki davranış problemleri incelenmiştir. Anababa tutumlarının hangi etmenlerden etkilenebileceği ve çocuk tarafından algılanan bu tutumların çocuğun gösterdiği davranış problemleri ile ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmada araç olarak, çocuklara uygulanan Bronfenbrenner Anababa Davranışı Anketi, veli ve öğretmenler tarafından işaretlenen çocuktaki davranış problemlerine ait bir problemin listesi ve aile hakkındaki genel bilgileri kapsayan bir anket formu kullanılmıştır.

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, çocuğun cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun kardeşler arasındaki sırası, anne ve babanın yaşları ve eğitim düzeylerinin anababa tutumlarında yarattığı farklılıklar ve bu tutumların çocukların gösterdiği iletişim problemleri, kişilik problemleri ve Autistik problemlerle ilişkileri araştırılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre,

- Alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların anne ve babaları tarafından daha az sevildikleri ve daha fazla cezalandırıldıklarını algıladıkları görülmüştür. Orta sosyo-

ekonomik düzeyde cezalandırma üst sosyo-ekonomik düzeyden daha fazladır.

- Erkek çocukların anababaları tarafından daha çok cezalandırıldıkları görülmektedir. Anababaların erkek çocuklarından beklentileri daha fazladır.

- Ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuğa karşı sevgi göstermenin azaldığı, cezalandırmanın ise arttığı görülmektedir.

- Ailedeki ortanca çocuklar anababalarının kendilerini diğer kardeşlerinden az sevdiğini düşünmektedirler. Babaların ortanca çocuklardan beklentileri daha fazladır.

- Babaların yaşları ilerledikçe çocuklarına karşı daha az sevgi gösterdikleri görülmüştür.

- Annelerin eğitim düzeyleri yükseldikçe çocuklar anneleri tarafından daha az sevildiklerini algılamaktadırlar.

- Babaların eğitim düzeyleri yükseldikçe çocuğa karşı sevgi gösterme artmakta, cezalandırma ise azalmaktadır.

- Çocukta veli ve öğretmen tarafından belirtilen davranış problemleri arasındaki ilişkinin zayıf olduğu görülmüştür.

- İletişim problemlerinin annenin tutumu ile bağıntılı olmadığı, babaların sevgisi azaldıkça problemlerin arttığı görülmüştür.

- Kişilik problemleri anne ve babanın sevgilerinin azalması ile bağıntılıdır.

- Anababalar tarafından cezalandırılma arttıkça ve babanın sevgisi azaldıkça çocuklardaki autistik problemler artmaktadır.

Bu durumda anababalara çocuklarla olan ilişkilerinde daha sıcak, destekleyici, anlayışlı olmaları, fiziksel ceza uygulamamaları, uygulamaları gerektiği zamanda nedenini açıklamaları önerilir. Çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanları ve pedagoglar anababaların bu konuda eğitilmelerine yardımcı olabilirler.

K A Y N A K L A R

- 1- Kagan, Jerome. Personality Development. U.S.A.:Harvard University, Harcourt Brace Jovanovich, INC. 1971.
- 2- Günce, Gülseren. Çocuk Psikolojisi. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1979.
- 3- Bakwin, Harry, Bakwin, Ruth Morris. Clinical Management of Behavior Disorders in Children. Philadelphia: W.B Saundres Company, 1953.
- 4- Ausubel, P., David, Balthazar, E., Earl, Rosenthal, Irene, Blackman, S., Leonard, Schpoont, H. Seymour, Welkowitz, Joan. Perceived parent attitudes as determinants of children's ego Structure. Child Development, 25: 173-184, 1954.
- 5- Siegelman, Marvin. Evaluation of Bronfenbrenner's Questionnaire for Children Concerning Parental Behavior, Child Development, 36: 163-173, 1965.
- 6- Hetherington E. Moyis and Ross D. Parke. Child Psychology, A contemporary viewpoint. Mc Graw-Hill Book Company, 1965.
- 7- Mussen H., Paul, Conger J., John, Kagan, Jerome. Child Development and Personality. New York: Harper and Row Publishers, 1974.

- 8- Bakwin, Harry, Bakwin, Ruth Morris. Clinical Management of Behavior Disorders in Children. Philadelphia-London: W.B. Saunders Company, 1953.
- 9- Glueck, S., Glueck, Eleanor. Unraveling juvenile delinquency. New York: Common Wealth Fund, 1950.
- 10- Antonovsky, F., Helen. A Contribution to research in the area of the mother-child relationship. Child Development, 30: 37,51, 1959.
- 11- Bandura, A., Walters, R., H. Adolescent Aggression. New York: Ronald, 1959.
- 12- McCord, W., McCord, Joan, and Howard, A. Familial correlates of aggression in nondelinquent male children. J. Abnorm. Soc. Psychol., 62: 79-93, 1961.
- 13- Peterson, R., Donald, Becker C., Wesley, Hellmer A., Leo, Shoemaker J., Donald, and Quay C., Herbert. Parental Attitudes and Child Adjustment. Child Development, 30: 119-130, 1959.
- 14- Hoffman, Lois, Rosen, S., and Lippitt, R. Parental coerciveness, child autonomy, and child's role at school. Sociometry, 23: 15-22, 1960.
- 15- Finney, J., C. Some maternal influences on children's Personality and character. Genet. Psychol. Monogr., 63: 199-278, 1961.

- 16- Pikas, A. Children's attitudes toward rational versus inhibiting parental authority. *J. Abnorm. Soc. Psychol*, 62: 315-321, 1961.
- 17- Middleton, R., Snell, P. Political expression of adolescent rebellion. *Amer. J. Social*, 68: 527-535, 1963.
- 18- Sears, R., R. Relation of early socialization experiences to aggression in middle childhood. *J. Abnorm. Soc. Psychol*. 63: 466-492, 1961.
- 19- Serot M., Naomi, Teevan C., Richard. Perception of the parent-child relationship and its relation to child adjustment. *Child Development*, 32: 373-378, 1961.
- 20- Becker, W.C., Peterson, D.R., Luria, Zella, Shoemaker, D. J., and Hellmer, L., A. Relations of factors derived from parent interview ratings to behavior problems of five year-olds. *Child Development*, 33: 509-535, 1962.
- 21- Kagan, J., Moss, H., A. *Birth to maturity: a study in psychological development*. New York: Wiley, 1962.
- 22- Quay, C., Hert. Behavior Problems in Early Adolescence. *Child Development*, 36: 215-220, 1965.
- 23- Baumrind, Diana. Effect of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37: 886-905, 1966.

- 24- Heilbrun, B., Alfred, Orr, K., Helen. Perceived maternal childrearing history and subsequent motivational effects of failure. *Journal of Genetic Psychology*, 109: 75-89, 1966.
- 25- Cox, H., Samuel. Intra-family comparison of loving-rejecting child rearing practices. *Child Development*, 41: 437-448, 1970.
- 26- Ziv, Avner. Children behavior problems as viewed by teacher, psychologist and children. *Child Development*, 41: 871-879, 1970.
- 27- Clarizio F., Harvey McCoy F., George. *Behavior disorders in School Aged Children* London: Chandler Publishing Company, 1970.
- 28- Siegelman, Maryin. Loving and punishing parental behavior and introversion tendencies in sons. *Child Development*, 37: 984-991, 1966.
- 29- Jerkins, L., Richard. *The Varieties of Children's Behavioral Problems and Family Dynamics*. *American J. Psychiatry*, 1968, 124, 1440-1445.
- 30- Peterson, R., Donald, Becker, C., Wesley, Shoemaker J., Donald, Luria, Zella, Hellmer, A., Leo. *Child Behavior Problems and Parental Attitudes*. *Child Development*, 32: 151-162, 1961.

- 31- Miller, D.R., Swanson. G., E. Inner Conflict and Defense.
New York: Holt, Rinehard and Winston Corp., 1960.

- 32- Bronfenbrenner. V. Leadership and Interpersonal
Behavior. New York: Holt, Rinehart and Winston,
1961.

FORM I

SAYIN VELİ

Aşağıdaki özelliklerden çocuğunuzda olanları "var", olmayanları "yok" şeklinde işaretleyiniz.

Denek No:

1- Gürültücülük	1- Var	2- Yok
2- İtaatsizlik	1- Var	2- Yok
3- İlgi arama	1- Var	2- Yok
4- İşbirliği yapmama	1- Var	2- Yok
5- Kavgacılık	1- Var	2- Yok
6- Olumsuz olma	1- Var	2- Yok
7- Küstahlık	1- Var	2- Yok
8- Sinirlilik	1- Var	2- Yok
9- Tahrip edicilik	1- Var	2- Yok
10- Akli bir noktaya toplayamama	1- Var	2- Yok
11- Sorumsuzluk	1- Var	2- Yok
12- Aşırı hareketlilik	1- Var	2- Yok
13- Huysuzluk nöbetleri	1- Var	2- Yok
14- Ağzı bozukluk	1- Var	2- Yok
15- Okulu seymeme	1- Var	2- Yok
16- Parmak emme	1- Var	2- Yok
17- Baş ağrıları	1- Var	2- Yok
18- Kıskançlık	1- Var	2- Yok
19- Özel korkular	1- Var	2- Yok
20- Aşağılık duyguları	1- Var	2- Yok
21- Çabuk telaşa kapılmak, bocalamak	1- Var	2- Yok
22- Kendine güvenmeme	1- Var	2- Yok
23- Kaygı	1- Var	2- Yok
24- Kendini başkalarından uzak tutma	1- Var	2- Yok
25- Sıkılganlık	1- Var	2- Yok
26- Suskunluk	1- Var	2- Yok
27- Utangaçlık	1- Var	2- Yok

28- Sosyal olaylardan çekilme	1- Var	2- Yok
29- Eğlenmeye karşı yeteneksizlik	1- Var	2- Yok
30- Aşırı duygusallık	1- Var	2- Yok
31- Sürekli bir üzüntü ve sıkıntı hali	1- Var	2- Yok
32- Çevreye karşı ilgisizlik	1- Var	2- Yok
33- Sinirlilik	1- Var	2- Yok
34- Ağlama	1- Var	2- Yok
35- Deride allerji	1- Var	2- Yok
36- Büyük yaştaki arkadaşları tercih etme	1- Var	2- Yok
37- Zihin meşguliyeti	1- Var	2- Yok
38- Dikkat süresinin kısalığı	1- Var	2- Yok
39- Dikkatsizlik	1- Var	2- Yok
40- Pasiflik	1- Var	2- Yok
41- Hayal kurma	1- Var	2- Yok
42- Hareketlerinde ağırlık	1- Var	2- Yok
43- Kekemelik	1- Var	2- Yok
44- Yüksek ateş veya astım	1- Var	2- Yok
45- Uyuşukluk	1- Var	2- Yok
46- Küçük yaştaki arkadaşları tercih etme	1- Var	2- Yok
47- Kararın ağırları	1- Var	2- Yok
48- Mide bulantısı	1- Var	2- Yok
49- Masturbasyon (kendi kendini tatmin)	1- Var	2- Yok
50- Okuldan kaçma	1- Var	2- Yok

FORM II

Sevgili çocuklar aşağıdaki ifadeleri dikkatle okuyunuz ve anababanızın size karşı davranışlarında bu ifadelerin ne dereceye kadar doğru olduğunu işaretleyiniz.

Denek No:

- 1- Onunla herşey hakkında konuşabilirim.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 2- Sıkıntım olduğunda beni rahatlatır ve yardım eder.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 3- Ona ihtiyacım olduğunda hep yanımdadır.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 4- Diğer kişilere benim hakkımda güzel şeyler söyler.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 5) Bana karşı sevgi doludur.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 6) İyi birşey yaptığımda beni över.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 7) Öğrenmek istediğim şeyleri bana öğretir.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 8) Hobilerimde veya el işlerinde bana yardım eder.
 - 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla

- 9- Okul ödevlerimi yaparken anlamadığım şeyler olduğunda bana yardımcı olur.
- 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 10- Benimle birlikte hoş yürüyüslere ve gezilere çıkar.
- 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 11- Benimle olmaktan mutlu olur.
- 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 12- Benimle konuşmaktan hoşlanır.
- 1) Her durumda
 - 2) Birçok durumda
 - 3) Arasıra
 - 4) Seyrek olarak (pekaz)
 - 5) Asla
- 13- Onunla hemen herşeyi konuşabilirim.
- 1) Hemen hergün
 - 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
 - 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
 - 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
 - 5) Asla
- 14- Yalnız davrandığımda beni kolaylıkla affeder.
- 1) Hemen hergün
 - 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
 - 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
 - 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
 - 5) Asla
- 15- Beni cezalandırmak ona zor gelir
- 1) Hemen hergün
 - 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
 - 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
 - 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
 - 5) Asla

16- Evde yardımcı olmamı bekler.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

17- Ayak işlerine koşmamı ister. (Bir iş için veya bir yere haber götürmek için beni gönderir.)

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

18) Bana ait eşyaları düzenli tutmamı ister.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

19- Beni odadan dışarı çıkararak cezalandırır.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

20- Ceza olarak diğer çocuklarla oynamamı yasaklar.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

21- Ceza olarak beni erkenden yatmaya gönderir.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

22- Diğer çocukların benden daha iyi davrandığını söyler.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

23- Bana sürekli söylenir.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

24- Beni azarlar ve bana bağırır.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

25- Beni dövmele tehdit eder.

- 1) Her durumda 2) Birçok durumda 3) Arasıra
4) Seyrek olarak (pek az) 5) Asla

26- Beni döver (Popoma şaplak atar).

- 1) Her durumda
- 2) Birçok durumda
- 3) Arasına
- 4) Seyrek olarak (pek az)
- 5) Asla

27- Bana şamar atar.

- 1) Her durumda
- 2) Birçok durumda
- 3) Arasına
- 4) Seyrek olarak (pek az)
- 5) Asla

28- Beni aşırı iş yükleyerek cezalandırır.

- 1) Her durumda
- 2) Birçok durumda
- 3) Arasına
- 4) Seyrek olarak (pek az)
- 5) Asla

29- Kötü bir şey yaptığımda, en çok zevk aldığım şeyleri yapmamı yasaklar.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

30- Beni en çok sevdiğim şeyleri elimden alarak cezalandırır.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

31- Bir yere ilk defa gittiğimde, her şeyin iyi gittiğine inanmak için benimle birlikte gelir.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

32- Kendi kendime bakamıyacağımdan endişe duyar.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

33- Bana bir şey olabileceği için etrafta dolaşmama izin vermez.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

34- Sinemaya, panayıra veya herhangi bir eğlence yerine gitmeden evvel ondan izin almamda ısrar eder.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

35- Kendim için küçük birşeyler almak istediğimde paramı nereye harcıyacağımı kesinlikle bilmek ister.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

36- Bana eve kesinlikle ne zaman gelmem gerektiğini söyler.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

37- Yaptığım herhangi bir işte özel bir gayret sarfetmemde ısrar eder.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

38- Beni diğer çocuklardan daha başarılı olmaya zorlar.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

39- Okul notlarımın özellikle iyi olmasında ısrar eder.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

40- Yanlış davrandığımda hayal kırıklığına uğramış ve üzgün görünür.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

41- Yanlış davrandığımda beni utandırır veya suçluluk duymama neden olur.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

42- Yanlış davrandığımda "Bir daha seninle hiçbir şey yapmak istemiyorum" der.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

43- Beni cezalandırarak disiplin uygular.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

44- Birşey yapmam gerektiğinde nedenini açıklar.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

45- Beni cezalandırmak ona zor gelir.

- 1) Hemen hergün
- 2) Yaklaşık olarak haftada bir kere
- 3) Yaklaşık olarak ayda bir kere
- 4) Yılda yalnızca bir veya iki kere
- 5) Asla

FORM III

Sevgili çocuklar aşağıdaki soruları dikkatle okuyup, uygun cevapları işaretleyiniz.

Denek No:

1- Cinsiyetiniz

- 1) Kız 2) Erkek

2- Kaç kardeşsiniz

- 1) 1 2) 2 3) 3 4) 4 5) 5
6) 6 7) 7 8) 8

3- Siz kaçınıcı çocuksunuz

- 1) 1 2) 2 3) 3 4) 4 5) 5
6) 6 7) 7 8) 8

4- Annenizin yaşı

- 1) 21-25 2) 26-30 3) 31-35 4) 36-40
5) 41-45 6) 46-50 7) 51-55

5- Babanızın yaşı

- 1) 21-25 2) 26-30 3) 31-35 4) 36-40
5) 41-45 6) 46-50 7) 51-55 8) 55-60

6- Annenizin Eğitim durumu

- 1) Üniversite mezunu 2) Lise mezunu
3) Orta okul mezunu 4) İlk okul mezunu
5) Okur yazar değil

7- Babanızın Eğitim durumu

- 1) Üniversite mezunu 2) Lise mezunu
3) Orta okul mezunu 4) İlk okul mezunu
5) Okur yazar değil

